মে
ঘা
ৱ
লী

(সুৰলিপি সম্বলিত)

CENTRAL LIBRARY
ASSAM.
Call No. 479/R

বৰদলৈ

বেচ—দু' টকা

ছাত্র নাটিকাৱলী — চতুৰ্থ স্তবক

মেঘাৱলা

(স্বৰলিপি সম্বলিত)

Please ... carefully.

ৰচোঁতা

৺কীৰ্ত্তিনাথ শৰ্ম্মা বৰদলৈ

আৰু

শ্ৰীমুক্তিনাথ শৰ্ম্মা বৰদলৈ বি-এ, বি-টি

১৯৫২ চন

(প্ৰথম তাঙৰণ)

৪৭৭/R

বেচখনে দু'টকা মাথোন

প্ৰকাশক ঃ

শ্ৰীহৰিনাৰায়ণ দত্তবৰুৱা সাহিত্যৰত্ন

নলবাৰী, অসম।

ৰচোতাৰ দ্বাৰা সৰ্ব্বস্বত্ব সংৰক্ষিত

মুদ্ৰাকৰ ঃ

শ্ৰীতীৰ্থনাথ পাল

নবজীৱন প্ৰেছ

৬৬, গ্ৰে ষ্ট্ৰীট,

কলিকাতা-৬

Please handle the book carefully.

প্ৰকাশকৰ নিৱেদন

সঙ্গীতাচাৰ্য্য কীৰ্ত্তিনাথ শৰ্ম্মা বৰদলৈ

[জন্ম- ৭ নভেম্বৰ, ১৮৭৮ চন ; মৃত্যু ২৩ ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৫২ চন]

সঙ্গীতাচাৰ্য্য কীৰ্ত্তিনাথ শৰ্ম্মা বৰদলৈদেৱৰ বিয়োগত অসমৰ সঙ্গীত-ক্ষেত্ৰত যি ক্ষতি ঘটিছে, তাক পূৰোৱা টান। মৰ্ম্মে মৰ্ম্মে অসমৰ ঐতিহ্যৰ গৌৰৱ অনুভৱ কৰি কামৰূপীয় সঙ্গীত-সম্পদৰ পুনৰুদ্ধাৰ আৰু প্ৰচাৰ কৰা দেশপ্ৰেমিক শিল্পী-সকলৰ ভিতৰত তেখেত অগ্ৰগণী আছিল। অসমৰ সঙ্গীতক ভাৰতীয় সঙ্গীতৰ লগত আসন দিয়াই আছিল বৰদলৈদেৱৰ আজন্ম-সাধনা।

যি সময়ত অসমীয়া ভাষা গীত ৰচা আৰু গোৱা অসম্ভৱ বুলি ভবা হৈছিল, সেই সময়ৰ ১৯০৬ চনত সঙ্গীতাচাৰ্য্য বৰদলৈদেৱে শ্ৰীযুত বেণুধৰ ৰাজখোৱা, শ্ৰীযুত পদ্মধৰ চলিহা আদি গীতিকাৰসকলৰ গীতত সুৰসংযোজনা কৰি অভিনয়,

সঙ্গীত-বৈঠক আদিৰ যোগেৰে অসম অসমীয়া গীতেৰে চৌৰাই দিছিল। বৰ্ত্তমান শতিকাৰ আগভাগত গোৱালপাৰাত অসমীয়া গীত আৰু অভিনয়ৰ প্ৰচাৰ আৰু জনপ্ৰিয়তা কীৰ্ত্তি বৰদলৈৰ কীৰ্ত্তি।

অসমীয়া নিজস্ব সঙ্গীত যে আছে, এই তথ্য প্ৰচাৰ কৰিবলৈ বৰদলৈ ডাঙৰীয়াই তেখেতৰ অমৰ সঙ্গীত-গ্ৰন্থ "সুৰ-পৰিচয়", "কামৰূপীয় সঙ্গীত" আদি ৰচি গ'ল। অসমৰ নিজস্ব—ধ্যাহু, শুকনাম্নী, দুৰ্গাৱৰী আদি সুৰত গীত ৰচি "বাসন্তীৰ অভিষেক", "লুইত কোঁৱৰ", "সুৰ-বিজয়" আদি মৌলিক আৰু অভিনৱ গীতি-নাটিকাৱলী সেই মহৎ উদ্দেশ্যৰে তেখেতে অসমক দান কৰিলে।

১৯৪৫ চনৰ পৰা ১৯৪৭ লৈকে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সঙ্গীত-প্ৰচাৰ-বিভাগৰ প্ৰাদেশিক পৰিচালক স্বৰূপে থাকিয়া পৰ্ব্বতৰ শিল্পীসকলৰ হতুৱাই যিবোৰ গ্ৰামোফোন-ৰেকৰ্ড বৰদলৈদেৱে প্ৰকাশ কৰিলে, তাৰ সুৰ-সঞ্চাৰ, লয় আৰু লালিত্য আজিও নতুন লাগে। অসমৰ সকলোৰে চিনাকী সুৰসিক আনন্দময় কীৰ্ত্তি বৰদলৈয়ে আজীৱন "গীতিময়ী অসমা সুৰ-জননী"ৰ সেৱা কৰি গ'ল। তেখেতৰ অমূল্য অৱদান অসমে সমাদৰ কৰক, তেখেতৰ জীৱনৰ সাধনাক ভৱিষ্যৎ অসমৰ সঙ্গীতজ্ঞই কামৰূপীয় সঙ্গীতৰ চৰ্চা আৰু প্ৰচাৰেৰে সফল কৰক— ইয়াকে আন্তৰিকভাৱে আশা কৰা হ'ল।

সঙ্গীতাচাৰ্য্য কীৰ্ত্তিবৰদলৈদেৱৰ শেষ অৱদান – তেখেতৰ পুত্ৰ শ্ৰীযুত মুক্তিনাথ বৰদলৈৰে সৈতে যুটীয়া ৰচনা—**"মেঘাৱলী"** এখনি অভিনৱ আৰু চিৰসুন্দৰ নাটিকা। আমি সাদৰে **"মেঘাৱলী"** প্ৰকাশ কৰি অসমীয়া ৰাইজক নিবেদন কৰিছোঁ। আশা কৰোঁ আনদেশৰ নাট্যকাৰসকলৰ প্ৰসিদ্ধ নাটবোৰৰ দৰে গুণগ্ৰাহী অসমীয়াই অচিৰে এই নাটিকাৱলীৰো ইংৰাজী, হিন্দীলৈ ভাঙনি কৰি কথা-ছবিত ৰূপায়িত কৰিব।

বিনীত

প্ৰকাশক

"মেঘাৱলী" সম্পৰ্কে অভিমত

শ্ৰীযুক্ত কীৰ্ত্তিনাথ শৰ্ম্মা বৰদলৈ আৰু তেওঁৰ পুত্ৰ শ্ৰীমান মুক্তিনাথ অসমীয়া গুণগ্ৰাহী সমাজত সুপৰিচিত। তেওঁলোকৰ বিষয় ব্যক্তিগত হিচাবে লেখাৰ একো আৱশ্যক নাই। কিন্তু অসমীয়া সাহিত্যত তেওঁলোকৰ এটা বিশিষ্ট দান হৈছে। তলত সেই কথা উল্লেখ কৰিলোঁ। ছাত্ৰসমাজৰ অভিনয়োপযোগী, অথচ কলা বিষয়ত শ্ৰেষ্ঠ বুলিব পৰা নাটকৰ অসমীয়া সাহিত্যত বৰ অভাৱ আছিল। বৰদলৈ পিতা-পুত্ৰৰ যত্নত সেই অভাৱ কথঞ্চিৎ দূৰ হৈছে। পূৰ্ব্বে প্ৰকাশ হোৱা তেওঁলোকৰ নাটিকা তিনিখনৰ কথা সাহিত্যামোদী মাত্ৰেই জানে। প্ৰথমখান **"বাসন্তীৰ অভিষেক"**, দ্বিতীয়খান **"লুইত কোৱঁৰ"** আৰু তৃতীয়খান **"সুৰ-বিজয়"**। বৰ্ত্তমান প্ৰকাশ হব খোজা **"মেঘাৱলী"** এই তিনি খনৰে ভনী। চাৰিওখান নাটিকাৰ সাদৃশ্য আছে ; আৰু উদ্দেশ্যত একে। নিৰ্দ্দোষ নৃত্য-গীত-চৰ্চ্চা আৰু তাৰ মাজেদি সোণালী অসমৰ প্ৰতি স্নেহৰ বিকাশ—এই দুই উদ্দেশ্যই এই নাটিকাখানিৰ পৰা ভাল দৰে সিদ্ধ হৈছে।

বেলেগ বেলেগ উপলক্ষত মই এই চাৰিওখান নাটিকাৰ অভিনয় দেখিছোঁ। যোৰহাটৰ ছোৱালী স্কুলৰ ছোৱালীইতে এই অভিনয় কৰিছিল। সেই অভিনয় দেখা লোক মাত্ৰেই নাটিকা কেইখনিৰ সুগঠিত গদ্যাংশ আৰু গীত নৃত্যৰ মৌলিকতা দেখি বিশেষ আনন্দ পাইছিল।

মই কামনা কৰোঁ বৰদলৈ পিতা-পুত্ৰই ভবিষ্যতলৈ যেন অসমীয়া সাহিত্যত আৰু শ্ৰেষ্ঠ দান দিব পাৰে। ইতি

যোৰহাট
৯।১০।৪০

স্বাঃ—**শ্ৰীশৰৎচন্দ্ৰ গোস্বামী**

মেঘাৱলী *

(চমু চিনাকি)

জয়ন্তীয়া ৰাজ্য অনাবৃষ্টিত ধ্বংসপ্ৰায়। জয়ন্তবাসীসকল বিষাদ-মলিন। জয়ন্ত ৰজাই জয়ন্তৰ কিন্নৰীসকলেৰে স্তৱ-গীতি গাই মহানদ ব্ৰহ্মপুত্ৰক সন্তুষ্ট কৰিলে। মহানদে সাগৰৰাজ ৰত্নাকৰৰ জীয়েক দেৱী মেঘাৱলীক জয়ন্তই বিয়া কৰালেহে তেওঁক লগত লৈ চাৰিগৰাকী মেঘকন্যাই সুজল বৰষি জয়ন্তৰাজ্য ধনে-ধানে, ফলে-ফুলে সুশোভিত কৰি তুলিব বুলি কোৱাত জয়ন্তই সাগৰৰাজ ৰত্নাকৰৰ ওচৰলৈ সুন্দৰ কটকীক মেঘাৱলীৰ ১৬ বছৰীয়া জন্ম তিথি উপলক্ষে বটা-বাহনেৰে সৈতে পঠায় আৰু লগতে মেঘাৱলীৰ লগত তেওঁৰ বিবাহ-সম্পৰ্কেও সন্দেশ বাতৰি কৈ পঠায়। মেঘাৱলীৰ প্ৰথম জন্ম তিথিত বিধাতা পুৰুষে কৈছিল যে মেঘাৱলীয়ে ১৬ বছৰ পূৰ্ণ কৰি ১৭ বছৰত ভৰি দিলেই যি জনাৰ পৰা প্ৰথমে বিবাহ প্ৰস্তাৱ আহিব তেৱেঁই মেঘাৱলীৰ যোগ্য বৰ হ'ব, গতিকে এই সন্দেশ বাতৰি পাই তেওঁৰ হৰ্ষত বাজে বিষাদ নেলাগিল। মেঘাৱলীৰো এই বিয়াত অমত নাছিল। বিয়াৰ বন্দৱস্ত হৈ গ'ল।

ইফালে বহ্লীক দেশো অনাবৃষ্টিত মৰুভূমি প্ৰায়। সেই দেশৰ ৰজা মিহিৰৰ চৰ্দাৰ বিমৰ্দ্দকে জয়ন্তকোৱঁৰৰ লগত মেঘাৱলীৰ বিয়াৰ বাতৰি পাই মিহিৰক মেঘাৱলীক বিয়া কৰাবলৈ খাটিলে, কিন্তু জয়ন্তৰ লগত বিয়া ঠিক হ'ল যেতিয়া মেঘাৱলীৰ লগত মিহিৰৰ বিয়া অসম্ভৱ। গতিকে বুদ্ধি ক'ৰি মন্ত্ৰী চালুকীয়ে সেই দেশৰ নৰ্ত্তকী দুগৰাকীৰ হতুৱাই, জয়ন্তই মেঘাৱলীক বিয়া কৰাবলৈ সাজি কাচি আহোঁতে, নৃত্যগীতেৰে বাট ভুলাই কেনিবা লৈ গ'ল। ৰত্নাকৰৰ মন্ত্ৰী জীমূত-বাহনো দৰা আগ বঢ়াবলৈ গৈ সেই জালত পৰিল। তেওঁলোক বাট পাহৰি ঘূৰি

* সঙ্গীতাচাৰ্য্য কীৰ্ত্তিনাথ শৰ্ম্মা বৰদলৈ আৰু শ্ৰীযুত মুক্তিনাথ শৰ্ম্মা বৰদলৈ বিৰচিত গীতি-নাটিকা।

ফুৰোতেই মিহিৰে জয়ন্তৰ আৰু চালুকীয়ে সুন্দৰ কটকীৰ বেশ ধৰি ৰত্নাকৰৰ পদূলিত উপস্থিত। ৰত্নাকৰক তেওঁলোকে নমস্কাৰ জনালে, কিন্তু এই নমস্কাৰ পশ্চিমীয়া ধৰণৰ দেখি ৰত্নাকৰৰ সন্দেহ হল। ইফালে বিয়াৰ লগ্ন প্ৰায় যায় যায়। এনেতে মন্ত্ৰী জীমূতবাহন আহি পালে আৰু জয়ন্ত ৰজা অলপ দূৰতে সমদলেৰে আছে বুলি কলে। তেওঁক দেখি মিহিৰ আৰু চালুকীয়ে পাছ হুঁহকিবলৈ ধৰিলে। মন্ত্ৰী জীমূতবাহনে তেওঁলোকৰ সকলো ছল-চক্ৰান্তৰ কথা সাগৰৰাজক কলে আৰু সিহঁতক মেঘাৱলীক জয়ন্তদেশত লৈ উলটি নহালৈকে বন্দী কৰি ৰাখিবলৈ কলে। মেঘাৱলীৰ বিয়া হৈ গল। তেওঁৰ চাৰিগৰাকী মেঘকন্যা সখী প্ৰত্যেকে তিনি মাহকৈ জয়ন্তদেশত থকাৰ বন্দৱস্ত হল। মন্ত্ৰী জীমূতবাহনে মেঘাৱলীক জয়ন্তদেশত থবলৈ গল আৰু সাগৰৰাজে মেঘাৱলীৰ যৌতুকত দিয়া দেৱতিলক জয়ন্তকোঁৱৰক পিন্ধাই অমৰত্ব লাভ কৰালে। জয়ন্তৰাজ্য আকৌ আগৰ নিচিনা ভূস্বৰ্গ হৈ পৰিল। জীমূতবাহনে জয়ন্তৰাজ্যত দেৱী মেঘাৱলীক সকলো ঐশ্বৰ্য্যৰ অধিকাৰিণী পাতিলে—সকলো কাৰ্য্যত মেঘাৱলীৰ অধিকাৰ বেছি কৰি দিলে। জয়ন্ত কোঁৱৰে তাতে সম্মতি প্ৰকাশ কৰি লিখি দিলে। সেই গতিকেই আজিও জয়ন্ত ৰাজ্যত স্ত্ৰীৰ ঠাই পুৰুষৰ আগত। উপাধি, ঐশ্বৰ্য্য সকলোৰে গৰাকী স্ত্ৰী।

ওপৰৰ কাহিনীটি বুকত লৈ 'মেঘাৱলী' নামেৰে এই অপূৰ্ব্ব আৰু মনোৰম গীতি-নাটিকা আজি অসমীয়া সাহিত্যিক সমাজৰ সমুখ। ব্ৰহ্মপুত্ৰ, দক্ষিণ সাগৰ, ভাৰতবৰ্ষৰ পূব আৰু পশ্চিম সীমান্ত প্ৰদেশ এই নাটকৰ পটভূমিকা।

"মৌচুমি" বতাহৰ বোকোচাত উঠি অহা মেঘৰ আৱলীয়ে খাছিয়া পাহাৰৰ চেৰাপুঞ্জীত যি ভাবে বৰষুণ দিয়ে, পৃথিবীত তাৰ তুলনা নাই। এই অনন্য-উপম ঘটনাটি কোনো কবিৰ কলমত আজিলৈকে ধৰা পৰা নাই। খাছীয়া-জয়ন্তীয়া পাহাৰত ৰূপহী তিৰোতাৰ কাজল চকুৰ দৰে যি স্নিগ্ধতা, খাছীয়া-জয়ন্তীয়াৰ অৰণ্যত ম'ৰা চৰাইৰ যি কোঢাল, তাৰ পথে ঘাটে বনৰীয়া হাতীৰ শুঁৰৈদি ওলোৱা পানীৰ ছিটিকনিত যি সৰু সৰু ৰামধেনুৰ সৃষ্টি আৰু তাৰ পৰ্ব্বতে ভৈয়ামে বিয়াকুল হৈ বৈ যোৱা নিজৰাৰ যি খিকিন্দালি আৰু কান্দোন, সেই সকলোবোৰ থুপ খাই আছে 'মেঘাৱলীৰ' গীত আৰু নাচোনত। ইয়াৰ বাহিৰেও নাটখনিত

আছে আধুনিক ৰাজনীতিৰ কূটজাল, তলে তলে বৈ যোৱা সুবিমল হাঁহিৰ পুং, তিৰোতাৰ দুৰ্ব্বলতা, কমনীয়তা আৰু লালিত্য ; উষৰ মৰুভূমিৰ মৃগতৃষ্ণার্ণৱ জলৰ মায়া আৰু তাৰ ৰহস্যময়ী প্ৰকৃতিৰ দৰেই নিৰ্ম্মম ইৰাণী, বেদুইন আৰু উদাসী অঘৰীৰ—বিভীষিকাপূৰ্ণ ছল-চক্ৰান্ত। মহাসাগৰৰ দাক্ষিণ্য অসমত—কাৰ্পণ্য বহ্লীক বা বেলুচিস্থানত। দুইদেশৰ মানুহৰ প্ৰকৃতি যথাক্ৰমে কেনে সৰল আৰু কঠোৰ, তাৰ আভাষ আছে অসমৰ জয়ন্তেশ্বৰত আৰু বেলুচিস্তানৰ মিহিৰত। সাগৰ-জায়া বাৰুণী, মেঘাৱলীৰ সখী বাসন্তী, নিদাঘী, প্ৰাবৃষা আৰু শাৰদা অসমৰ নদ-নদী সৰোবৰৰ আৰু বনৰৰ সচাসচিকৈয়ে দেৱী।

যি কবিয়ে বিজুলীয়ে নাচি থকা পৰ্ব্বতৰ খোপাভৰা ডাৱৰৰ খোপা দেখি ভোল যায়, ৰামধেণুৰ জোৰা ৰৰযুণৰ কাঁড়ে যাৰ সজল হিয়াত প্ৰস্ৰবণৰ ৰচনা কৰে সকৰুণতাৰ—তেওঁৰ কাৰণে সদাই 'আকুল মেঘে ঢালে সুজল ধাৰা ঐ সুজল ধাৰা,' আৰু তেওঁৰ কাণত সদাই 'ধ্বনী বিহগ মাতে আজি মুখৰা ঐ আজি মুখৰা'। আমি এই নাটকৰ উদ্দেশ্যৰ সফলতা কামনা কৰোঁ।

কমলেশ্বৰ চলিহা

মেঘাৱলী

নাটৰ ভাৱৰীয়া সকল

মুনিহ

ব্ৰহ্মপুত্ৰ—মহানদ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মূৰ্ত্ত প্ৰতীক

জয়ন্তৰাজ—জয়ন্তীয়া ৰাজ্যৰ অধিপতি

সুন্দৰ—ঐ মন্ত্ৰী আৰু কটকী

ৰত্নাকৰ—সমুদ্ৰ দেৱতা

জীমূতবাহন—ঐ মন্ত্ৰী

মিহিৰ—বহ্লীকদেশৰ অধিপতি

চালুকী—ঐ মন্ত্ৰী

বিমৰ্দ্দক—ঐ চোৰাং চোৰা

সমুদ্ৰৰ প্ৰতিহাৰী, বহ্লীকৰ দূৱৰী, চোৰাং চোৰা, বাটৰুৱা, ৰক্ষী আদি।

তিৰোতা

মেঘাৱলী—ৰত্নাকৰৰ কন্যা

বাসন্তী—বসন্তকালৰ মেঘৰ দেৱী

নিদাঘী—গ্ৰীষ্মকালৰ ঐ

প্ৰাবৃষা—বৰ্ষাকালত ঐ

শাৰদা—শৰৎকালৰ ঐ

বাৰুণী—ৰত্নাকৰৰ পাটমাদৈ

ৰত্নাকৰৰ লিগিৰীসকল, জয়ন্তাৰ কিন্নৰীসকল, মৰুকন্যাসকল।

মেঘাৱলী

পূৰ্ব্বমেঘ

প্ৰথম লহৰী

শুকান পৰ্ব্বত—ভৈয়ামৰ জয়ন্তাপুৰ

[শুকান গছৰ তলে তলে আমন-জিমনকৈ কেগৰাকীমান জয়ন্তীয়া কিন্নৰী বহি থাকে আৰু ধীৰে ধীৰে উঠি গীত ধৰে]

জয়ন্তী কিন্নৰীসকলৰ গীত

(১)

দুৰ্গা মিশ্ৰ—কাৱালী

বিৰিখৰে ডাল ভৰি, কেতিয়া হাঁহিব কুঁহি ?
কেতিয়ানো ভোমোৰাই নিব ফুলৰ মৌ চুহি ?
তজগোৱা বেলিটিয়ে মাৰে অগনিৰে বাণ,
অসহন যাতনাত ইচাটি বিচাটি প্ৰাণ,
মন মাৰি সমনীয়া নাথাকা নাথাকা বৈ
পাহৰি মনৰে দুখ মাৰা উলাহৰে হাঁহি ॥

[সুন্দৰৰ প্ৰবেশ]

সুন্দৰ—দুৰ্দ্দিনৰ সঙ্গীত নিস্তব্ধ হওক ! একালৰ প্ৰকৃতিৰ ৰম্যভূমি, চিৰবসন্ত-বিৰাজিত জয়ন্তৰাজ্যত অনাবৃষ্টি—কেউফালে অনাহাৰ, অকাল মৰণৰ

বিভীষিকা—সকলো ফালে হাহাকাৰ। এই আসন্ন মৰণৰ মাজত তইঁতৰ নৃত্য-গীতে শোভা নাপায়। তইঁতৰ নীৰস কণ্ঠ তিয়াবলৈকো এটুপি পানী নাই –কি সত্তেৰে নো তইঁতে গীত গাইছ? শুনইঁক! কাইলৈ দোকমোকালিতে মহাৰাজ জয়ন্তেশ্বৰে সমদলেৰে গৈ বাবা ব্ৰহ্মপুত্ৰক আমাৰ দুখ-বিপত্তি নিবেদন কৰিব। যদি তইঁতে স্তৱ-স্তুতিৰে মহানদক সন্তুষ্ট কৰিব পাৰইঁক, তেহে জয়ন্তৰাজ্যও মৰণৰ পৰা ৰক্ষা পৰিব আৰু তইঁতৰো সুললিত কণ্ঠৰ সাৰ্থকতা হব। এতিয়া মই যাওঁ—তইঁতেও সমদলৰ লগত যাবলৈ সাজু হ'গৈ।

(সুন্দৰৰ প্ৰস্থান)

(কিন্নৰীসকলৰ গীত)

(আগৰ সুৰ-তালত)

বৈ গোৱা নিজৰাটি বাটতে থমকি ৰল,
পখীবোৰে বাট এৰি দূৰণিলৈ গুচি গল,
তেও বুলি সমনীয়া নাগাই নানাচি ঐ
কি কৰানো সমনীয়া আমনে জিমনে বহি?

(গীত গাই গাই কিন্নৰীসকলৰ প্ৰস্থান)

পূৰ্ব্বমেঘ—দ্বিতীয় লহৰী

ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰ

(জয়ন্তখাড়, সুন্দৰ কটকী আৰু জয়ন্তীয়া কিন্নৰীসকল)

সকলোৰে স্তৱগীত

(২)

ইমন কল্যাণ—ঝাঁপতাল

বন্দে বন্দে নদেশং, কামৰূপ পালকং
লৌহিত্যং দেৱপূজ্যং ।
বন্দেঽহং ব্ৰহ্মপুত্ৰং, চতুৰাননসুতং
শঙ্খেন্দু-কুন্দোজ্জ্বলং ॥
বন্দে তাপহৰং কামৰূপতনয়ৈঃ
পূজিতং সৰ্ব্বদৈৱ ।
বন্দে বিশালহৃদয়ং পূতজল বাহকং,
তীৰ্থৰাজং শৰণ্যং ॥

(গীতৰ অন্তত জয়ন্তকুমাৰৰ কাকুতি-প্ৰাৰ্থনা)

জয়ন্ত (কৰযোৰকৈ)—হে প্ৰণতপালক, বিশালহৃদয়, মহাবাহু বাবা ব্ৰহ্মপুত্ৰ ! আপোনাৰ কৃপাত কামৰূপা আই সুজলা, সুফলা, ধন-ধান ঐশ্বৰ্য্যেৰে ভৰপূৰ—বিশ্বপূজ্যা। আপোনাৰ কৃপাতহে কামৰূপা মাতৃৰ সন্তানসকল শৌৰ্য্য-বীৰ্য্য, ৰূপ-সৌন্দৰ্য্যত, শিল্প-বাণিজ্যত, সভ্যতা-সংস্কৃতিত চিৰকাল জগদ্বৰেণ্য হৈ আছে। কিন্তু হায় প্ৰভো ! কামৰূপা জননীৰ এসময়ৰ মনমোহা সৌন্দৰ্য্য-শালিনী, ঐশ্বৰ্য্যময়ী জীয়াৰী জয়ন্তাপুৰী আজি শ্মশানত পৰিণত। জয়ন্তাৰ নৈ-নিজৰা, সৰোবৰ-পুখুৰীৰ পানী বহুদিনৰ অনাবৃষ্টিত শুকাই সেই দেৱতা-

ৰাঞ্ছিত জয়ন্তাদেশ আজি মৰুভূমিপ্ৰায়। হে বিধিৰ প্ৰিয়তম পুত্ৰ! এবাৰ কৃপাকটাক্ষ কৰি আপোনাৰ গতি জয়ন্তাপুৰীৰে ঘূৰাই নিয়কহি প্ৰভু। হে কৃপাসিন্ধু! চুলি ছিঙি কাতৰকৈ কাকুতি কৰিছোঁ, শৰণাগত দাসক কৃপা কৰক!

[অন্তৰালত পঞ্চ দেৱবাদ্যৰ ধ্বনি—পানীৰ মাজৰ পৰা লাহে লাহে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ আবিৰ্ভাৱ—পাৰৰ সকলোৱে আঠুলৈ স্তুতি কৰে]

সকলোৱে—(জাত লগাই গায)

ওঁ ব্ৰহ্মপুত্ৰ মহাবাহো শান্তনুকুল-নন্দন।
অমোঘা-গৰ্ভ-সম্ভূত তাপং লৌহিত্য মে হৰ॥

(স্তুতিৰ অন্তত সকলোৱে হাতযোৰকৈ থিয় হয়)

ব্ৰহ্মপুত্ৰ—জয়ন্তকুমাৰ আৰু জয়ন্তবাসীসকল! তোমালোকৰ সকৰুণ প্ৰাৰ্থনাই মোৰ হিয়া স্পৰ্শ কৰিলে। কিন্তু বিধিৰ বিহিত গতিত বাজে আন কোনোফালে যাবলৈ মোৰ শক্তি নাই। বিধিৰ লিখনতেই জয়ন্তপুৰীৰ ইমানখিনি দুখ-দুৰ্দ্দশা হৈ গল; কিন্তু এই দুখৰ দিনৰ লাহে লাহে অন্ত পৰি আহিছে, আৰু অচিৰতে এই দুখৰ অন্ত পৰিব।

জয়ন্ত—(ব্যাকুলভাৱে হাতযোৰকৈ) দয়াময় প্ৰভো, কৃপা কৰি শীঘ্ৰে এটি উপায় দিয়ক—নহলে জয়ন্তদেশ ধ্বংস হয়।

ব্ৰহ্মপুত্ৰ—জয়ন্ত! অধীৰ নহবা—শুনা। আজিৰপৰা তিনিদিনৰ মূৰত আমাৰ চক্ৰৱৰ্ত্তী সম্ৰাট সাগৰ দেৱতা ৰত্নাকৰৰ কন্যা ৰাজকুৱঁৰী মেঘাৱলী দেৱীৰ ১৬ বছৰীয়া জন্মতিথি উৎসৱ আৰম্ভ হব। এই উৎসৱ এক পক্ষ কাল চলিব। তালৈকে পৃথিবীৰ নদ-নদী, জান-জুবি, হ্ৰদ-সৰোবৰৰ দেৱ-দেৱীসকলে আইদেউৰ জন্মতিথিৰ বটাবাহনেৰে কটকী পঠাব। আমাৰ কামৰূপৰ পৰাও নদ-নদীৰ জলকোৱঁৰ-জলকুৱঁৰীসকলৰ বটা বাহনেৰে কটকী যোৱা স্থিৰ হৈছে। তোমাৰ আৰু আমাৰো বটাবাহনেৰে সম্ৰাট্ ৰত্নাকৰক ভেঁটিবলৈ তোমাৰ সৰ্ব্বগুণী সৰবৰহী সুন্দৰ কটকীকে পঠোৱাঁ। সেই বটা-

বাহনৰ লগতে সুন্দৰে মোৰ সন্দেশ বাতৰি লৈ মেঘাৱলী দেৱীক তোমালৈ বিবাহ দিবলৈ সম্রাটক নিবেদন কৰক গৈ। মোৰ বিশ্বাস মোৰ সন্দেশ অনুৰোধ সম্রাট ৰত্নাকৰে উপেক্ষা নকৰি মেঘাৱলী আইদেউক তোমালৈ বিবাহ দিব। মেঘাৱলী দেৱী জয়ন্তাপুৰীলৈ আহিলেই তেওঁৰ লগতে তেওঁৰ নিত্যসহচৰী—নিদাঘী, প্ৰাবৃষা, শাৰদা আৰু বাসন্তী এই চাৰি সখী আহিবই। তেওঁলোক মেঘৰ অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী। তেওঁলোক যি দেশলৈকে যাব সেই দেশত বাৰেও মাহে সু-বৃষ্টি হৈ দেশ ধনে-ধানে, শস্যে-ফলে-ফুলে নদন-বদন কৰি তুলিব। মই আশীৰ্ব্বাদ কৰিছোঁ। সমুদ্ৰদেৱে তোমাৰ মনোবাঞ্ছা পূৰ্ণ কৰক।

(পুনৰায় দেৱবাদ্যধ্বনি আৰু উৰুলিৰ মাজত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ লাহে লাহে পানীৰ মাজলৈ অন্তৰ্দ্ধান)

[পাৰৰ সকলোৱে পুনৰায় আঠু কাঢি স্তুতি পাঠ কৰে]

সকলোৱে—(জাত লগাই)

ওঁ ব্ৰহ্মপুত্ৰ মহাবাহো·········ইত্যাদি।

পট পৰিবৰ্ত্তন)

পূৰ্ব্বমেঘ—তৃতীয় লহৰী

সাগৰতলিৰ প্ৰমোদ উদ্যান

(উদ্যানৰ মাজৰ এখন আসনত ৰত্নাকৰৰ কন্যা মেঘাৱলী দেৱী বহি গীত গায়)

মেঘাৱলী :— গীত

(৩)

হিন্দোল মিশ্ৰ—একতালা

হে ঋতুৰাজ ! দিয়াঁ তোমাৰ কোমল পৰশ,
মোৰ ফুলনিত ধৰক আজি চিৰ নতুন সাজ ॥
পৱনবেগে সোণৰ ৰথত,
নামি আঁহা ধৰাৰ বুকত,
ফুলকলি মোৰ আঁৰতে বৈ বিলাব স্নবাস ।
দিয়াঁ তোমাৰ········ ॥
বিতৰে পৰাগ সমীৰণে,
হিন্দোল স্নৰে তব আগমনে
জাগিছে কবিতা কুস্নম ছন্দে, তৰুণ পৰাণ মাজ ।
দিয়াঁ তোমাৰ ··· · ·· ॥

(মেঘাৱলীৰ গীতৰ অন্তত গীত গাই গাই নাচি নাচি মেঘকন্যাসকলৰ প্ৰবেশ)

মেঘকন্যাসকলৰ নৃত্য-গীত

(৪)

মিশ্ৰ খাম্বাজ—দাদৰা

নিৰজনে প্ৰাণৰ কথা কোনে কলে কোৱাঁ সখি ।
হিয়াৰ মাজে মোহন সাজে কাৰ নো ছবি ললাঁ আঁকি ॥
মদনমোহনৰূপ,
হিয়াত জ্বলে অপৰূপ,
সখীয়ে প্ৰাণৰ কথা হিয়া মেলি দিছে বাকি ॥

মেঘাৱলী—আজিনো সখীহঁত তোমালোকৰ কি হল? উলাহতে দেখোন তোমালোকৰ হিয়া আঠখন-নখন। কি মন্ত্ৰণা কৰিনো আছিছাঁইক?

বাসন্তী—আজি যে তোমাৰ জন্ম-তিথি সখী!

মেঘাৱলী—আজিহে মোৰ জন্ম-তিথি হৈছে? আনকাল হোৱা নাই নে কি?

নিদাঘী—আজি যে সখী, তোমাৰ ষোল বছৰ পূৰ হল।

মেঘাৱলী—পিছে তাৰপৰা নো কিটো হল? তোমালোক তবলা, পানী কেচুৱা হৈয়েই আছা!

প্রাবৃষা—নহয় সখী, সেইবোৰ কথা নহয়। আজি পূৱ দেশৰ মহানদ লুইত কোৱঁৰৰ কটকীয়ে বহুত বটাবাহন আনিছে—হিঃ হিঃ হিঃ (এটায়ে হাঁহে)।

মেঘাৱলী—(হাঁহেৰে) তোমালোকৰ আজি কি হৈছে হোঁ? এনেখন পেংলাই কৰি থাকিলে হলে মই ইয়াৰ পৰা গুচি যাম। লুইত কোৱঁৰ মোৰ ককাই। চেনেহী ভনীয়েকৰ জন্মতিথিত সাদৰী ককায়েকে উপহাৰ পঠোৱাত হাঁহিবৰ কি কথা হল মই হলে একো বুজা নাই।

শাৰদা—ধৰণীৰ অধিপতি সম্রাট ৰত্নাকৰ মহাৰাজৰ কন্যাৰ জন্মতিথিত নদ-নদী, হ্ৰদ-সৰোবৰৰ জলকোঁৱৰ-জলকুঁৱৰী সকলৰ বটা-বাহন, ভেটা-ভাৰ অহাত হাঁহিবলগীয়া একো নাই সচা, পিছে লুইত কোৱঁৰৰ বটাবাহনৰ লগতে জয়ন্তাপুৰীৰ ৰাজকোঁৱৰৰ হেনো বহুত ভাৰভেঁটা লৈ এজন কটকী আহিছে। আজি মথী জীমূতবাহনৰ বাৰীত পোৱাল—মুকুতা বুটলিবলৈ গৈ এই সম্বেদটো পাই আহিছোঁ। জয়ন্ত কোৱঁৰলৈ তোমাক খুবিবলৈ সেই কটকীৰ হাততে লুইত কোৱঁৰে আমাৰ মহাৰাজলৈ সন্দেশ-বাতৰি পঠাইছে।

(সখীসকলে মুখ টিপি হাঁহে)

মেঘাৱলী—(গম্ভীৰ ভাৱে) জন্ম-মৃত্যু বিবাহ বিধতাৰ বিধানত হে মাথোন হয়। ইয়াত দেৱ বা মানিচৰ হাত নাই। "যাৰ কন্যা তাৰ বিবাহ" বুলি শাস্ত্ৰয়ো কয়। বিয়াৰ নিচিনা এটি মহান্ পৱিত্ৰ অনুষ্ঠানৰ কথা লৈ উপলুঙা কৰি হঁহাটো বৰ দোষ। সেইবোৰ কথা বাৰু এতিয়া থোৱাঁহঁক। আমাৰ বৰুণ পূজাৰ সময় হল। মন্দিৰলৈ যাওঁগৈহঁক বলা।

বাসন্তী—সজ ! সজ ! মন্দিৰলৈ যোৱাৰ আগতে কিন্তু তোমাৰ অমিয়াকণ্ঠৰ গীত এটি শুনাবই লাগিব ।

মেঘাৰলী—(হাঁহি) বাৰু, তোমালোকেও হলে মোৰ লগতে গাব লাগিব ।

সকলোৱে—বাৰু লগাই দিয়াঁ ।

মেঘাৰলী আৰু সখীসকলৰ গীত

(৫)

ভাটিয়ালী—কাহাৰবা

আমি সপোন দেখোঁ পদুম বনত ভোমোৰাৰে স'তে ।
মলয় আহি আমাৰ লগত গোপন কথা পাতে ।
ভোমোৰাৰে স'তে ॥
বনৰ ছাঁয়াই মায়া আনে,
কুঁহিপাতত ৰহণ সানে,
থুপিতৰাই বিলৰ পানীত হাঁহি মাৰি মাতে ;
ভোমোৰাৰে স'তে ॥
সেই নিজানত জোনাকীয়ে,
ৰূপৰ ৰেণু সিঁচি দিয়ে,
নয়ন ভৰি সপোন দেখোঁ ৰূপৰ পিয়াহতে :
ভোমোৰাৰে স'তে ॥

(গীত গাই গাই সকলোৰে প্ৰস্থান)

পূৰ্ব্বমেঘ—চতুৰ্থ লহৰী

ৰত্নাকৰৰ ৰাজসভা

(সাগৰৰাজ ৰত্নাকৰ, মন্ত্ৰী জীমূতবাহন, প্ৰতিহাৰী আৰু মেঘকন্যাসকল)

মেঘকন্যাসকলৰ গীত

(৬)

কামৰূপী মিশ্ৰ সুহাই—পৰিতাল

পোৱালৰ মুকুতাৰ গাঁথি সাতেসৰী-হাৰ।
পিন্ধা শঙ্খৰ মুঠি খাৰু, ৰতনৰে অলঙ্কাৰ॥
সোণোৱালী বিজুলীৰ
কীৰিটি শিৰতে লোৱাঁ,
কপালতে ৰেঘা লোৱাঁ ৰূপালী থুপিতবাৰ॥
তোমাৰে বিচাৰি ফুৰে ভৈয়ামৰে যত নৈ,
গছে বনে হালিজালি মাতিছে বাউলী হৈ;
পচোৱা বজালে বেণু,
মনমোহা ৰামধেনু
আকাশতে জিলিকিলে সাতোৰঙে জাতিষ্কাৰ॥

(গীতৰ অন্তত মেঘকন্যাসকলে ৰত্নাকৰক প্ৰণাম কৰে)

ৰত্নাকৰ—মেঘকন্যাসকল! আজি মোৰ অতি চেনেহৰ মেঘাৱলী আইৰ জন্ম-তিথিত তোমালোকে এনে মনমোহা নৃত্য-গীতৰ উপহাৰ দিয়া বাবে তোমালোকক অশেষ ধন্যবাদ। এতিয়া অন্তেষপুৰলৈ যোৱাঁগৈহঁক। মোৰ আই মেঘাৱলীয়ে ইমান পৰ তোমালোকক নেদেখি চাগৈ চাটি-ফুটি লগাইছে।

(মেঘকন্যাসকলৰ ওলগনি দি প্ৰস্থান)

(মন্ত্ৰীলৈ চাই ৰত্নাকৰ) মন্ত্ৰী জীমূতবাহন ! আজি আই মেঘাৱলীৰ ষোল বছৰীয়া জন্ম-তিথি উপলক্ষে আন আন বছৰৰ দৰে এইবাৰো আমাৰ ৰাজ্যৰ সকলো ঠাইতে মহোৎসৱৰ আয়োজন কৰা হৈছেনে ?

জীমূত—প্ৰভু ! ৰাজধানীত উৎসৱৰ আয়োজন মই নিজে তত্বাৱধান কৰিছো। ৰাজ্যৰ আন সকলো ঠাইতে যাতে সুচাৰুৰূপে আৰু সমাৰোহেৰে মহোৎসৱ সম্পন্ন হয় তাৰো দিহা কৰিবলৈ পাকৈত বিষয়াসকল ঠায়ে ঠায়ে পঠাইছোঁ। ।

ৰত্নাকৰ—উত্তম। আমন্ত্ৰণ কৰা অভ্যাগতসকলৰ কিবা বাতৰি পাইছা নে ?

জীমূত—সম্ৰাট ! পৃথিবীৰ প্ৰায় সকলোবিলাক নদ-নদী, হ্ৰদ-সৰোবৰৰ জলকোঁৱৰ-জলকুঁৱৰীসকল আইদেউৰ জন্ম-তিথিৰ বটাবাহনেৰে পাইছেহি। তেওঁলোক এতিয়া আমি সজাই থোৱা বাহৰবোৰত আছেহি।

ৰত্নাকৰ—পূব দেশৰ আমাৰ লুইতকোঁৱৰৰ কিবা সম্বাদ পাইছা নে ?

জীমূত—পূব দেশৰ মহানদ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পৰাও আনকালতকৈও এইবাৰ বহুত সৰহ বটাবাহন আৰু প্ৰভুলৈ এখনি বিশ্বাসী সন্দেশপত্ৰ লৈ জয়ন্তপুৰীৰ এগৰাকী কটকী আহিছে। তেওঁ এতিয়া ৰাজসভাৰ বাহিৰ কৰাপাটতে প্ৰভুৰ চৰণ দৰ্শনৰ বাবে অপেক্ষা কৰি আছেহি। প্ৰভুৰ অনুমতি হলেই তেওঁক ইয়ালৈ মতাব পাৰোঁ। ।

ৰত্নাকৰ—নিশ্চয় ! নিশ্চয় ! প্ৰতিহাৰী, তুমি ততালিকে বাহিৰ কৰাপাটত ৰৈ থকা জয়ন্তাপুৰীৰ কটকীক সসম্মানে সভালৈ মাতি আনাগৈ। (প্ৰতিহাৰীৰ ওলগনি দি প্ৰস্থান) মন্ত্ৰীবৰ ! তোমাৰ মনত থাকিব পাৰে, মেঘাৱলীৰ প্ৰথম জন্ম-তিথিত বিধাতাপুৰুষে আশীৰ্ব্বাদ কৰি কৈছিল যে মেঘাৱলীয়ে ষোল বছৰ পূৰ কৈ সোতৰ বছৰত ভৰি দিলেই যি জনাৰ পৰা প্ৰথমে বিবাহ প্ৰস্তাৱ আহিব তেৱেঁই মোৰ মেঘাৱলীৰ যোগ্য বৰ হব। আজি মোৰ আয়ে সোতৰ বছৰত ভৰি দিলে। বাতিপুৱাৰে পৰা এই কথাটি ঘনে ঘনে মোৰ মনত পৰি আছে—জানো মেঘাৱলীৰ কপালত বিধাতাই কেনে বৰ লিখিছে।

(প্ৰতিহাৰীয়ে সৈতে বহুত বঁটাবাহন লৈ সুন্দৰ কটকীৰ গীত গাই গাই প্ৰৱেশ)

সুন্দৰ কটকীৰ গীত

(৭)

মিশ্ৰ বেলোৱাৰ—একতাল।

অসীম হে ! তোমাৰ তৰঙ্গলীলাৰ মায়াকে চাই ।
জীৱন জগতে বন্দনাগীতি গায় ॥
প্ৰলয় ভীষণ গৰ্জ্জনে তুমি কাল,
শান্ত গহীন মূৰতি তোমাৰ ভাল,
সুনীল বুকত দেখি কিৰণৰে জাল—জীৱন জগতে·· ॥

সুন্দৰ—(গীতৰ অন্তত ৰত্নাকৰক ওলগনি দি) জলনিধি সম্ৰাট ৰত্নাকৰৰ জয় হওক প্ৰভু ! মই কামৰূপৰ জয়ন্তাপুৰীৰ অধিপতিৰ কটকী—মোৰ নাম সুন্দৰ । জয়ন্তৰাজে আৰু মহানন্দ লুইত কোঁৱৰে সম্ৰাটকন্যা মেঘাৱলী আইদেউৰ জন্মতিথি উপলক্ষে এই প্ৰীতি উপহাৰ পঠাইছে । মহানন্দে বন্দীৰ হাতত এই খনি সন্দেশপত্ৰও মহাৰাজলৈ দিছে ।

(আটাইলৈ বঁটাবাহনৰ শৰাইতে চিঠি খন আগবঢ়াই দিয়ে)

ৰত্নাকৰ—(শৰাইৰ পৰা চিঠিখন আনি পঢ়ি হঁতাহঁ) জয়ন্তাৰ কটকী, তোমাক দেখি আমি সন্তোষ পালোঁ । তুমি এতিয়া আমাৰ মন্ত্ৰী জীমূতবাহনৰ ঘৰতে জিৰোৱাঁগৈ । আমি মন্ত্ৰী আৰু মহাৰাণীৰে পৰামৰ্শ কৰি এই সন্দেশপত্ৰৰ উত্তৰ তোমাৰ হাততে দিম ।

সুন্দৰ—(ৰত্নাকৰক ওলগনি দি পুনৰায় গীত ধৰে)

ধৰণীয়ে মাগে তোমাৰ কৰুণাজল,
নীল গগনৰ তুমিয়েহে সম্বল,
মেঘমালা দানে দিয়া শস্য ফুল-ফল —জীৱন জগতে·· ॥

(গীত গাই গাই সুন্দৰৰ প্ৰস্থান)

ৰত্নাকৰ—জীমূতবাহন ! আমাৰ লুইত কোৱঁৰে এই সন্দেশপত্ৰত কি জনাইছে কব পাৰা নে ?

জীমূত—সম্ৰাট ! সুন্দৰ কটকীয়ে এক প্ৰকাৰে বন্দীক এই পত্ৰৰ মৰ্ম্ম জানিবলৈ দিছে। বিধতাৰ অনুপম সৃষ্টি সুজলা-সুফলা দেৱতাবাঞ্ছিত কামৰূপৰ জয়ন্তাপুৰীৰ অধীশ্বৰ জয়ন্তকোৱঁৰলৈ মেঘাৱলী আইদেউক বিবাহ দিবলৈ মহানন্দ কোৱঁৰে মহাৰাজলৈ অনুৰোধ কৰি এই সন্দেশপত্ৰ দিছে।

ৰত্নাকৰ—মন্ত্ৰীবৰ ! পৃথিবীৰ নেদেখা দেশ, নিচিনা লোক তোমাৰ নাই। জয়ন্তাপুৰীৰ অধীশ্বৰ জয়ন্তকোৱঁৰৰে সৈতে মোৰ মেঘাৱলীৰ বিয়া সম্পৰ্কে তোমাৰ কি অভিমত ?

জীমূত—বন্দীৰ বিশ্বাস, বিধিৰ অলঙ্ঘ্য বিধান আৰু আশীৰ্ব্বাদতহে এই বিবাহ-প্ৰস্তাৱ আহিছে ; কিয়নো, ৰূপে-গুণে, বীৰত্বই, যশস্যাই, সকলো প্ৰকাৰে যে জয়ন্তকুমাৰ মেঘাৱলী আইদেউৰ যোগ্য স্বামী হব তাক বন্দীয়ে দঢ়াই কব পাৰোঁ।

ৰত্নাকৰ—ধন্যবাদ, জীমূতবাহন ! ধন্যবাদ। এতিয়া সভা ভঙ্গ কৰা হওক। আমি অন্তেষপুৰত মহাৰাণী আৰু পুৰনাৰীসকলেৰে এই বিষয়ে পৰামৰ্শ কৰি কাইলৈ জয়ন্তাৰ কটকীৰ হাতত বিয়াৰ বিষয়ে কি হয় এটা লিখি পঠাম।

[সভা ভঙ্গ হয়]

পূৰ্ব্বমেঘ—পঞ্চম লহৰী

ৰত্নাকৰৰ অন্তেষপুৰ

[ৰত্নাকৰৰ পাটমাদৈ বাৰুণী দেৱী এখন সিংহাসনত হাতত এটি পদুম ফুল লৈ বহি আছে। লিগিৰী দুজনীয়ে দৰিদ্ৰক দান দিবলৈ থৰে থৰে কাপোৰ-কানি বয়-বস্তু সজাইছে]

১মা লিগিৰী—আই কুৱঁৰী! আইদেউৰ জন্ম-তিথিত দুখীয়াক দিবলৈ এইবোৰ বস্তু সজোৱা হল। আৰু কিবা লাগিলে, ৰাজ ভঁড়ালৰ পৰা আনি যুগুত কৰোঁহি—আজ্ঞা কৰক।

ৰাৰুণী—(সিংহাসনৰ পৰা নামি আহি বস্তুৰ দ'মবিলাকৰ মাজে মাজে ফুৰি চাই) এইবোৰেই জুৰিব পায়। নুজুৰিলেও নো সম্ৰাটৰ ভঁড়ালত বস্তুৰ অভাৱ নে? এতিয়া মেঘাৱলীয়ে বৰুণ-পূজা কৰি আৰু মহাৰাজে ৰাজসভা সামৰি আহিলেই আমি কৰাপাটত বৈ থকা দৰিদ্ৰনাৰায়ণৰ সেৱা কৰিবলৈ যাব পাৰোঁ।

(সিংহাসনত বহে গৈ)

[ভিতৰত মেঘকন্যাসকলৰ উৰুলি, কিৰিলি পৰা হাঁহি আৰু বিয়ানাম—"স্নান কৰি আইদেৱে দুগাত মাগে বৰ। জনমে জনমে হৌক স্বামী দামোদৰ"। আকৌ কিৰিলি আৰু হাঁহি]

নেপথ্যত মেঘাৱলী—তোমালোকক কি বাঘ ভেলে খাইছে আজি? আহাঁ, সিপিনে আইতাই দৰিদ্ৰ নাৰায়ণ সেৱালৈ আমাৰ কাৰণে বাট চাই আছে।

(মেঘাৱলী আৰু মেঘকন্যাসকলৰ প্ৰবেশ; মেঘাৱলীয়ে বাৰুণী দেৱীক সেৱা কৰে, বাৰুণী দেৱীয়ে মেঘাৱলীৰ হাতত ধৰি তুলি চুমা খায়)

বাৰুণী—মোৰ আই, চিৰকল্যাণময়ী হোৱাঁ। (মেঘকন্যাসকললৈ চাই) তহঁতে দেখোন বিয়ানাম—উৰুলি-হাঁহি-কিৰিলিৰে ৰাজকাৰেং উৰাবলগা কৰিছ? কোন জনীৰ নো বিয়া অ'?

বাসন্তী—(কেৰাহিকৈ মেঘাৱলীলৈ চাই) আইদেউতা! সখীয়ে কবলৈ দিলে কব পাৰোঁ।

বাৰুণী—বাৰু, ময়ে কবলৈ কৈছোঁ, কহঁকচোন।

বাসন্তী—আইদেউতা! আজি হেনো মহানন্দ লুইত কোঁৱৰৰ পৰা সন্দেশপত্ৰ এখন আহিছে। সখীক হেনো কামৰূপৰ জয়ন্তৰাজলৈ বিয়া দিব লাগে।

বাৰুণী—সঁচা-মিছাৰ সম্ভেদ নলৈ "হেনো" বাতৰিৰ ওপৰতে এনেবোৰ কথাক ধেমালি নকৰিবিহঁক দেই।

(ঠিক এনেতে ৰত্নাকৰৰ প্ৰবেশ)

ৰত্নাকৰ—ধেমালি নহয় মহাদেৱী! কথা সঁচা। এইখন আমাৰ লুইত কোঁৱৰৰ চিঠি, পঢ়ি চোৱাঁ।

[বাৰুণী দেৱীয়ে সিংহাসনৰ পৰা নামি আহি চিঠি লব—মেঘকন্যাসকলে একাষৰীয়াহৈ থিয় হয় গৈ—মেঘাৱলীয়ে ৰত্নাকৰক সেৱা কৰে—ৰত্নাকৰে মেঘাৱলীক হাতত ধৰি তুলি, "কল্যাণময়" বুলি মূৰত হাত দি আশীৰ্ব্বাদ কৰি বাৰুণী দেৱীৰে সৈতে সিংহাসনত বহেগৈ।]

ৰত্নাকৰ—মহাৰাণী! জয়ন্তকোঁৱৰ ৰূপে-গুণে, শৌৰ্য্যে-বীৰ্য্যে, সকলো প্ৰকাৰে মোৰ মেঘাৱলীৰ যোগ্য দৰা হব বুলি জীমূতবাহনে দৃঢ়াই কৈছে। তুমি কি কোৱাঁ?

বাৰুণী—আজি মেঘাৱলীয়ে ষোল বছৰ পূৰকৈ সোতৰ বছৰত ভৰি দিবৰ দিনাই এই বিয়াৰ বাতৰি অহাটো বেটাৰ মনেৰে বিধাতাপুৰুষৰ আশীৰ্ব্বাদৰ ফলহে। এতিয়া মহাৰাজৰ আজ্ঞাই আমাৰ শিৰোধাৰ্য্য।

[লাজকুৰীয়া ভাবে মেঘাৱলী আঁতৰি যায়]

ৰত্নাকৰ—এতিয়া আই মেঘাৱলীৰ মতটোও আমি পাব লাগে নহয়! (ইফালে সিফালে চাই) এ, মেঘাৱলী কেতিয়াবাই ইয়াৰ পৰা গলগৈ।

নিদাঘী—(তলমূৰকৈ) মহাৰাজ! এই বিয়াত সখীৰ অমত নাই।

ৰত্নাকৰ—তইঁতে নো কেনেকৈ জানিলিইঁক ?

প্ৰাবৃষা—আমি মন্ত্ৰীৰ ঘৰত এই বিয়াৰ কথা বতৰা শুনি সখীৰে সৈতে ধেমালি কৰাত সখীয়ে গম্ভীৰভাৱে কলে, "যাৰ কন্যা তাৰ বিবাহ ; আৰু কলে, "বিয়াৰ নিচিনা মহান্ পৱিত্ৰ অনুষ্ঠানৰ কথা লৈ ধেমালি কৰাটো বৰ দোষ" ।

ৰত্নাকৰ- মোৰ আইৰ কি শিক্ষা, কি জ্ঞান ! মেঘাৱলীৰ এনে সুশিক্ষিতা জ্ঞানৱতী আৰু গুণৱতী কৰি তোলাৰ সকলো গৌৰৱ আমাৰ মহাৰাণী দেৱীৰ হে । "মাক ভালেহে জীয়েক জাতি" । পিছে বাছাইত, এই বিয়াত তোমালোকৰ কি মতামত কোৱাঁইকচোন ।

শাৰদা—মহাৰাজৰ আৰু আইদেউতাৰ মতামতৰ ওপৰত নো আমাৰ কি কবলগীয়া আছে ? পিছে আমাৰ এটি বিশেষ গোহাৰি মহাৰাজ আৰু আইদেউতাৰ চৰণত জনাবলগীয়া আছে । অনুমতি পালে জনাব পাৰো ।

ৰত্নাকৰ- তালৈ আকৌ অনুমতি বিচাৰিছা কিয় ? মই নিজেই তোমালোকৰ মতামত বিচাৰিছোঁ ।

বাসন্তী—উপজিবৰ দিনৰে পৰা সখী মেঘাৱলীৰে ক্ষন্তেকো এৰাএৰি নোহোৱাকৈ সম্ৰাট-সম্ৰাজ্ঞীৰ নিজৰ ছোৱালীৰ নিচিনাকৈ ডাঙৰ দীঘল হলোঁ । এতিয়া আমি তেওঁক এৰি জীয়াই থাকিম নো কেনেকৈ ?

(মেঘকন্যাসকলে চকুলো টোকে)

ৰত্নাকৰ—কথাটো সঁচা । মহাদেৱীয়ে এই সম্পৰ্কে কি কয় শুনা যাওক ।

বাৰুণী—মহাৰাজ ! মেঘাৱলীৰ লগতে ইহঁতক ভিন্নৰ নেভাবি নিজৰ ছোৱালীৰ নিচিনাকৈ আমি প্ৰতিপাল কৰিলো । মেঘাৱলী গলে আমাৰ শূন্য হিয়া অলপ পূৰাই থাকিবলৈ ইহঁতৰ বাজে আৰু আমাৰ কোন আছে ? সম্ৰাটে এই সম্পৰ্কে এটা দিহা নকৰিলে আন কোনে কৰিব পাৰে ?

ৰত্নাকৰ—বাৰু ভেনে । সম্প্ৰতে ইহঁত চাৰিওটিয়ে গৈ মেঘাৱলীক জয়ন্তপুৰীত থৈ আহক । তাৰ পিছত প্ৰত্যেকে পাল-বদলিকৈ বছেৰেকত তিনিমাহকৈ মোৰ আইৰ লগত থাকিবগৈ । বাকী তিনিটি সেই সময়ত আমাৰ লগত থাকিব । মহাৰাণীয়ে কি কয় ?

বাৰুণী—সম্ৰাট দেৱতাৰ এই সুদিহাই আমাৰ শিৰোধাৰ্য্য। (মেঘকন্যা আৰু লিগিৰীলৈ চাই) বাৰু তইঁত এতিয়া পিন্ধিউৰি ওলাগৈহঁক; আমাৰ লগতে দৰিদ্ৰ বিদায় কৰিবলৈ যাব লাগিব।

(লিগিৰী আৰু মেঘকন্যাসকলৰ প্ৰস্থান)

ৰত্নাকৰ—মেঘকন্যাইঁতক লৰালৰিকৈ বিদায় কৰাত মহাৰাণীৰ নিশ্চয় কিবা উদ্দেশ্য আছে ?

বাৰুণী—হয় মহাৰাজ ! এটি কথাই বেটীৰ মনত খু-ঢুৰনি লগাইছে। জয়ন্তকুমাৰ সকলোপ্ৰকাৰে আমাৰ মেঘাৱলীৰ যোগ্য দৰা হলেও তেওঁ নশ্বৰ মানুহ…।

ৰত্নাকৰ—বুজিলোঁ মহাদেৱী ! আৰু কব নেলাগে। তাৰো দিহা মই ইতিমধ্যেই ভাবি থৈছোঁ। মোৰ আইৰ যৌতুকৰ বস্তু বাহানিবোৰৰ লগতে আন এটি বস্তু হৈছে অমৰ তিলক। মেঘাৱলীক জয়ন্তাৰ ৰাজপাটত জয়ন্তকোৱঁৰেৰে বহুৱাই জীমূতবাহনে সেই অমৰ তিলক কোৱঁৰক পিন্ধাই অমৰকৈ থৈ আহিব। কোৱঁৰ আৰু মেঘাৱলী দুয়ো জয়ন্তেশ্বৰ আৰু জয়ন্তেশ্বৰী নামে দেৱ-দেৱী হৈ যুগযুগান্তৰলৈ কামৰূপ-জয়ন্তপুৰী পালি দেশবাসীৰ উপাস্য হৈ থাকিব !

বাৰুণী—(ৰত্নাকৰক সেৱা কৰি) সম্ৰাটৰ অশেষ কৃপা। অজ্ঞানীৰ অপৰাধ মাৰ্জ্জনা কৰিব প্ৰভু।

ৰত্নাকৰ—(বাৰুণীক হাতত ধৰি তুলি) মহাদেৱী বাৰুণী অজ্ঞানী হলে ত্ৰৈলোক্যত জ্ঞানৱন্ত আৰু কোন আছে ? এতিয়া বলাঁ দেৱী ! মেঘাৱলীক বিচাৰি লৈ বাহিৰ কৰাপাটলৈ যাওঁগৈহঁক।

(দুয়োৰো প্ৰস্থান)

আঁৰ কাপোৰ

(পূৰ্ব্বমেঘ সমাপ্ত)

উত্তৰ মেঘ

প্ৰথম লহৰী

জয়ন্তপুৰৰ ৰাজসভা

(জয়ন্তকুমাৰ চিন্তিতভাৱে সিংহাসনত বহি আছে ; আগত আঠুলৈ মহাপাত্ৰ, সভাসদ আৰু কিন্নৰীসকল)

জয়ন্ত—মহাপাত্ৰ! সুন্দৰ কটকী সাগৰৰাজ ৰত্নাকৰৰ দেশলৈ যাবৰ আজি তিনি দিন হ'ল। এতিয়াও উভতি নহাত মোৰ মন বৰ উগুল-থুগুল লাগিছে। সমুদ্ৰ দেৱতাৰ অনুগ্ৰহ-নিগ্ৰহৰ ওপৰতে জয়ন্তাপুৰী আৰু জয়ন্তাবাসীৰ জীৱন-মৰণ নিৰ্ভৰ কৰিছে।

মহাপাত্ৰ—মহাৰাজ! বাবা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ অনুগ্ৰহ আৰু আশীৰ্ব্বাদ অথলে নাযায়। সাগৰ দেৱতাই নিশ্চয় জয়ন্তাপুৰীক দয়া কৰিব।

(এনেতে সুন্দৰৰ প্ৰৱেশ আৰু জয়ন্তক ওলগনি)

জয়ন্ত—(হৰ্ষমনেৰে) স্বাগতম্, সুন্দৰ, স্বাগতম্! তুমি চিৰঞ্জীৱী হোৱাঁ; তোমাৰ কথাকে আমি পাতি আছিলোঁ। ৰত্নাকৰ সম্ৰাটৰ পৰা কি সন্দেশ-বাতৰি আনিছা কোৱাঁ। জয়ন্তাপুৰীৰ দুখ-দুৰ্গতি বৰ্ণাব নোৱৰা হৈছে।

সুন্দৰ—মহাৰাজৰ জয় হওক! ইমান দিনৰ মূৰত জয়ন্তাপুৰীৰ দুৰ্গতিৰ অন্ত পৰিল। বাবা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সন্দেশপত্ৰৰ সদুত্তৰ সাগৰৰাজে দিলে। সেই

উত্তৰ বাবাক প্ৰথমে জনাই আপোনাক জনাবলৈ আহিছোঁ। অহা আহাৰৰ প্ৰথম দিনাই সম্ৰাটকুৱঁৰী মেঘাৱলী আইদেউৰ বিবাহ আপোনাৰে সৈতে স্থিৰ কৰি সম্ৰাটে মহাৰাজক আমন্ত্ৰণ জনাইছে। বাবা ব্ৰহ্মপুত্ৰয়ো এই শুভ পৰিণয়ত আপোনাসকললৈ আশীৰ্ব্বাদ জনাই সন্তোষ প্ৰকাশ কৰি পঠাইছে ; আৰু বৰযাত্ৰাৰ সকলো সমল সঁজুলি আমাক যোগান দিবলৈ লুইত কোঁৱৰে কামৰূপৰ জলকোঁৱৰ জলকুৱঁৰী সকললৈ আজ্ঞা পঠালেই।

জয়ন্ত—(হাতযোৰকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উদ্দেশে প্ৰণাম জনাই) জয় ! বাবা মহানদ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ জয় ! সকলো তেওঁৰেই কৃপা। সুন্দৰ ! তোমাক অশেষ ধন্যবাদ। আৰু তো দিন নাই—যি পাৰা বিবাহযাত্ৰাৰ আয়োজন কৰা গৈ। কিন্নৰীসকল, বাবা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ স্তুতি গীত এটি গোৱাঁ। তাৰ পিছতেই আমি সভাভঙ্গ কৰিম।

(কিন্নৰী সকলৰ স্তুতি গীত—সকলোৱে হাতযোৰকৈ থিয় হয়)

(২নং গীত—"বন্দে বন্দে" ··ৰ পুনৰাবৃত্তি)

উত্তৰ মেঘ—দ্বিতীয় লহৰী

বহ্লীক দেশৰ ৰজাৰ তাম্বুঘৰ

(তাম্বুৰ ভিতৰত এখন ওখ আসনত বহ্লীক অধিপতি মিহিৰ, অইন চাপৰ আসনত মন্ত্ৰী চালুকী, চৰ্দ্দাৰসকল আৰু মৰুকন্যাসকল)

মৰুকন্যা সকলৰ গীত

ভৈৰবী মিশ্ৰ—দাদ্ৰা

(৮)

আমি সৰগৰ পৰী, শূন্যে বিমানে উৰি ফুৰোঁ।
আমি আকাশী লতা আকাশী তৰুক, যতনে সাৱটি ধৰোঁ।
আমি কাকো হিয়া নিবিলাওঁ,
(আমি) বিলোৱা হিয়া কাৰো নুঘূৰাওঁ,
হিয়া দান দিলে প্ৰতিদান পাব, আশাশুদা কাকো নকৰোঁ।

(গীতৰ অন্তত ওলগনি দি মৰুকন্যা সকল একলীয়া হৈ বহে)

মিহিৰ—ধন্যবাদ, মৰুকন্যা সকল! তোমালোকৰ মোহজালৰ মোহিনী মায়াত পৰা বিভ্ৰান্ত বণিজ যাত্ৰীসকলৰ ধন সম্পত্তিয়েই ঘাইকৈ বহ্লীকৰ ঐশ্বৰ্য্য বিভূতি। তোমালোকৰ মৰীচিকাৰ মায়া সৰোবৰৰ পানী বিচাৰি ফুৰা বনৰীয়া জন্তুৰ মাংসত পুষ্ট বহ্লীক বীৰসকলৰ প্ৰতাপত দুৰদূৰান্তৰৰ ৰাজ্যবোৰ ত্ৰস্ত হৈ আমাক কৰ যোগাই আছে। তোমালোকেই নীৰস মৰুবাসী বহ্লীক বীৰ সকলৰ মনপ্ৰাণ অনুপম নৃত্য-গীতিৰে ৰসাল আৰু উদ্দীপিত কৈ ৰাখিছা। সেই অনুপম নৃত্য-গীতৰ অমৃতময় আস্বাদ আৰু অলপ লবলৈ দিয়াঁহঁক।

মৰুকন্যা সকলৰ গীত

(৮নং গীতৰ শেহৰ অন্তৰা)

মিহিৰ—উত্তম, অতি উত্তম—মৰুকন্যা সকল! পুনৰায় ধন্যবাদ। তোমালোকে অলপ জিৰোৱাঁহঁক। তোমালোকৰ এই অমৃতময় গীত-নৃত্য উপভোগ কৰি সৰস হোৱা মনেৰে আমি অলপ নীৰস ৰাজকাৰ্য্য চৰ্চ্চা কৰোঁ। (মৰুকন্যা সকলৰ উপবেশন)। (মন্ত্ৰীলৈ চাই) মন্ত্ৰী চালুকী, কোনজন চোৰাংচোৱাই এটা অতি লাগতিয়াল বাতৰি আনিছে বুলি কৈছিলা?

চালুকী—(সভাসদ সকলৰ মাজৰ এজনক সম্বোধি) বিমৰ্দ্দক! কি বাতৰি আনিছা, মহাৰাজক বিবৰি কোৱাঁহি।

বিমৰ্দ্দক—(আগুৱাই আহি ৰজাক ওলগনি দি) মই পূবদেশবিলাক ঘূৰি উভতি আহোঁতে বাতৰি পালোঁ কামৰূপ সাম্ৰাজ্যৰ অন্তৰ্গত জয়ন্তৰাজ্যৰ অধিপতি জয়ন্তকুমাৰৰে সৈতে সাগৰৰাজ ৰত্নাকৰৰ কন্যা মেঘাৱলীৰ বিবাহ অহা আহাৰৰ প্ৰথম দিনা হোৱাটো স্থিৰ হৈছে।

মিহিৰ—এইটো বাতৰিকে পূবদেশৰ পৰা আনিছা নে? এইটোনো কি লাগতিয়াল কথা, মন্ত্ৰী?

চালুকী—মহাৰাজ, চোৰাংচোৱা বিমৰ্দ্দকৰ বাতৰি দৰাচলতে লাগতিয়াল—বিশেষকৈ আমাৰ এই অনুৰ্ব্বৰ মৰুময় বহ্লীক দেশৰ কাৰণে। মহাৰাজে অলপ ধৈৰ্য্য ধৰি শুনিলেই সকলো কথা গম পাব।

মিহিৰ—তোমালোকৰ এইবোৰ ঠাব-চিয়াঁৰৰ কথা মই হলে একো বুজিবপৰা নাই। বিমৰ্দ্দক, তুমি আঁতিগুৰি মাৰি আমাক কথাখিনি বুজাই কোৱা।

বিমৰ্দ্দক—যিবা আজ্ঞা মহাৰাজ। জয়ন্ত ৰাজ্যত কিছুদিন অনাবৃষ্টি হৈ সেই দেশ শুকাই আমাৰ বহ্লীকৰ নিচিনা হৈছেগৈ। পূব দেশৰ মহানদ লুইত কোৱঁৰৰ পৰামৰ্শ আৰু অনুৰোধ মতে জয়ন্তৰাজে সাগৰৰ কন্যা মেঘাৱলীক বিয়া কৰাবলৈ স্থিৰ কৰিছে। মেঘাৱলী জয়ন্তাপুৰীত ভৰি দিয়া মাত্ৰকেই সেই দেশত বৰষুণ হৈ দেশখন ধানে-শস্যে, ফলে-ফুলে, ঐশ্বৰ্য্য বিভূতিৰে আকৌ ৰমকজমক হৈ উঠিব।

মিহিৰ—জয়ন্ত দেশ বহু দূৰৈত। ইমান দূৰৈৰ দেশখন ধনে ধানে চহকী

হৈ উঠিলে আমাৰ বহ্লীক বীৰসকলে লুটি আনিবগৈ নোৱাৰিব। জয়ন্তদেশ সাৰুৱাই হওক বা মৰুভূমিয়েই হওক তাত আমাৰ কি ক্ষতি-বৃদ্ধি হব?

চালুকী—বন্দীৰ ধৃষ্টতা মৰিষণ কৰি অভয় দিলে বন্দীয়েই আধাৰ-দিয়েক কথা নিবেদন কৰিব খোজোঁ।

মিহিৰ—তুমি নিঃসঙ্কোচে কব পাৰা। তাকে যেনিবা ঠাৰ-চিয়াঁৰ মেৰ-পেচ নলগোৱাকৈ পোনপটীয়া ভাবে কোৱা।

চালুকী—মহাৰাজ! মায়া মৰীচিকাৰ জাল পেলাই আনক মাৰি-মুৰি ডকা দি অনা ধনবস্তুৰে চিৰকাল এখন দেশ পোহপাল যাব নোৱাৰে। ফলত দেশ অনাচাৰেৰে ভৰপূৰ হল—প্ৰজাসকল নীতি-চৰিত্ৰহীন হৈ পৰিছে। বহ্লীকৰ ডকাইত বীৰসকলৰ নিৰ্ম্মম অত্যাচাৰত ওচৰ সামৰৰ ৰাজ্যবিলাকে ভয়তে-কঁপিলেও ঘৃণাত নাক কোঁচায়। ঈশ্বৰে নকৰক—এনে এদিন আহিব পাৰে—এই দেশব্যাপী অনাচাৰৰ প্ৰতিক্ৰিয়া স্বৰূপে, ওচৰ-সামৰৰ ৰাজ্য-বিলাকে একগোট হৈ বহ্লীকৰ অস্তিত্ব নাইকিয়া কৰি দিব পাৰে।

মিহিৰ—চালুকী! তোমাৰ ইমান দীঘলীয়া নীতি-বচন শুনিবলৈ মোৰ আজৰিও নাই, স্পৃহাও নাই। কিবা কামৰ কথা থাকিলে যোৰতে মোক কোৱাঁ।

চালুকী—মহাৰাজৰ যি আজ্ঞা! মহাৰাজে যদি কিবা প্ৰকাৰে মেঘাৱলীক বিয়া কৰাই আনিব পাৰে, তেন্তে সাগৰ দুহিতাৰ লগতে তেওঁৰ সহচৰীসকলো আহিব। তেওঁলোকেই মেঘ-বৰষুণৰ অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী। মেঘাৱলী আৰু তেওঁৰ সহচৰী মেঘদেৱীসকল এই দেশ সোমোৱাহি মাত্ৰকেই দেশত প্ৰচুৰ বৰষুণ হব আৰু এই বৰষুণৰ ফলত মৰুময় বহ্লীক অচিৰতে শস্যে-ফলে-ফুলে নন্দন কানন হৈ উঠিব।

মিহিৰ—তুমি নো এইবোৰ কি বলকিছা? সাগৰৰাজে নিজৰ বাগ্‌দত্তা কন্যাক জয়ন্তকুমাৰক নিদি মোলৈ কেলেই বিয়া দিব?

চালুকী—মহাৰাজ, তাৰো উপায় আছে। সাগৰৰাজৰ মন্ত্ৰী জীমূতবাহনত বাজে সাগৰ ৰজাৰ কোনেও জয়ন্তক দেখা নাই। জয়ন্ত কোৱঁৰে সাগৰ যাত্ৰা কৰাৰ গম পালেই সাগৰৰাজে তেওঁক আধাবাটৰ পৰা আদৰি আনিবলৈ

নিশ্চয় জীমূতবাহনকে পাচিব। ইতিমধ্যে যদি আমাৰ মৰুকন্যা গৰাকী-দিয়েক গৈ মায়াজাল পাতি জীমূতবাহন আৰু বৰযাত্ৰী সকলৰ ওপৰত পৰুৱা দেৱতা মেলি দি বাট পাহৰাই আওবাটে লৈ যায়, তেন্তে সেই সুৰুঙাতে মহাৰাজে নিজকে জয়ন্তৰাজ বুলি চিনাকি দি মেঘাৱলীক বিয়া কৰাই লৈ আহিব পাৰে।

মিহিৰ—(উলাহেৰে) এহে ! এয়ে কথা ! উত্তম, উত্তম ! মৰুকন্যা সকল, এই কামটি সাধিব পাৰিবা নে ?

এজনা মৰুকন্যা—মহাৰাজৰ আজ্ঞা হলে আমি আকাশখন পাতাললৈ নমাব আৰু পাতালখন আকাশলৈ তুলিব পাৰোঁ। এইটো তো সামান্য কথা।

মিহিৰ—বঢ়িয়া, বঢ়িয়া ! তেন্তে তোমালোক সাজু হোৱাঁগৈ। আমিও কাচিপাৰি ওলাওঁগৈ। কি কোৱাঁ মন্ত্ৰী ?

চালুকী—হয় মহাৰাজ ! সময় চমু চাপিলেহি। জয়ন্ত কোঁৱৰে চাগৈ যাত্ৰা কৰিলেই।

মিহিৰ—ভাল কথা ! মৰুকন্যাসকলৰ আৰু অলপ সুললিত গীত-নৃত্যেৰে এই শুভদিনৰ উদ্বোধন কৰি আজিলৈ সভাভঙ্গ কৰা হওক।

মৰুকন্যা সকলৰ পুনৰায় গীত

যেয়ে দিয়ে হিয়া উদঙাই.
সেয়ে হে আমাৰ হিয়া পায়,
কপট মৰমে নেপায় আমাৰ হিয়াৰ মাজত অকণো ঠাই ॥

পটক্ষেপণ

উত্তৰ মেঘ—তৃতীয় লহৰী

সমতটৰ ওচৰত বনপথ

(এফালৰ পৰা বাদ্যভাণ্ড সমদলেৰে জয়ন্তকুমাৰ, সুন্দৰ কটকীৰ, আন ফালৰ পৰা দৰা আদৰিবলৈ জীমূতবাহনৰ অনুচৰ সকলেৰে প্ৰবেশ)

জয়ন্ত—সুন্দৰ, সেইসকল কোন আহিছে কব পাৰানে ? সম্ৰাট ৰত্নাকৰৰ দেশৰ পৰা অহা যেন লাগিছে।

সুন্দৰ—কোৱঁৰে ঠিকেই কৈছে। সেই আগত অহা জনেই সম্ৰাটৰ সোহাঁত স্বৰূপ মন্ত্ৰী জীমূতবাহন। (জীমূতবাহনৰ ওচৰলৈ গৈ) নমস্কাৰ, মন্ত্ৰী ডাঙ্গৰীয়া। এখেতেই আমাৰ জয়ন্তাপুৰীৰ অধিপতি—মেঘাৱলী আইদেউৰ দৰা।

জীমূত—নমস্কাৰ, কটকী দেও। (জয়ন্তৰ ওচৰ চাপি ওলগনি দি থিয় হৈ) জয়ন্তেশ্বৰৰ জয় হওক ! সম্ৰাটৰ আদেশত মই সমদলেৰে আপোনাক আগবঢ়াই নিবলৈ আহিছোঁ। সম্ৰাটে পঠোৱা মাল্য-চন্দন গ্ৰহণ কৰক। (জয়ন্তক মালা পিন্ধায় আৰু কপালত চন্দনৰ ফোঁট দিয়ে)। এতিয়া খোজ লবতে লাগে।

জয়ন্ত—ধন্যবাদ মন্ত্ৰীবৰ ! আমিও সাজু।

(এনেতে মোহিনীবেশেৰে দুটি মৰুকন্যাৰ গীত গাই নাচি নাচি প্ৰবেশ

মৰুকন্যা সকলৰ গীত

শিৱৰঞ্জনী—দাদ্ৰা

(৯)

পথিক শুনা—

সৌ শূইনৰ মৰুৰ বাটত

বাজিছে মায়াৰ বীণা।

মৰু-কাননত চকুৰে নেদেখা
ফুলিছে মায়াৰ ফুল ;
মৰীচিকা খেদি নকৰা পথিক
পথৰ অকণো ভুল।
মৰু-বতাহেও 'শুন্ শুন্' কৰি
কিনো কথা কয় শুনা।

পথিক শুনা—

জীমূত—কোন তোমালোক মোহিনী মূৰ্ত্তি ?

১মা মৰুকন্যা – ডাঙৰীয়া, আমি সিন্ধুৰ পশ্চিম পাৰৰ পৰা আহিছোঁ। সিন্ধুৰ জলকোৱঁৰে মেঘারলী আইদেউৰ বিবাহ সভাত নৃত্যগীত কৰি অভ্যাগত-সকলক সেৱা কৰিবলৈ আমাক পাচিছে।

জীমূত—উত্তম কথা। বাৰু আমাৰ আগে আগে তোমালোক গৈ থাকঁা।

২য়া মৰুকন্যা—(মনে মনে মন্ত্ৰপাঠ কৰি এমুঠি ফুল বৰযাত্ৰী সকললৈ চটিয়াই—কটাক্ষেৰে হাঁহি মাৰি) তেন্তে ডাঙৰীয়া, আমাৰ পিছে পিছে আহি থাকক।

(মৰুকন্যা সকলৰ প্ৰস্থান—নেপথ্যত গীত

সৌ যে দূৰৰ ৰূপালী বালিত
উঠিছে মায়াৰ ধ্বনি ,
হে মৰু-পথিক, তোমাৰ মনত
জাগিছে আশাৰ বাণী।
মৰুৰ মায়াত আকুল পথিক
তোমাৰ ই পথ চিনা।

পথিক শুনা—

(সকলোৱে মুগ্ধভাৱে গীত শুনে)

সুন্দৰ—মন্ত্ৰী ডাঙ্গৰীয়া, মোহিনীসকল দেখোন আন কোনোবা বাটেহে গৈছে !

জীমূত—(তধা লাগি কিছুপৰ বৈ ইফালে সিফালে চাই) এৰা·· ···নহয় । আমাৰ হে কিবা বাটকণা লাগিছে । বাৰু গীতৰ সুৰৰ পিছে পিছে গৈ থাকোঁহঁক বলা ।

সুন্দৰ—ওঁহোঁ । মোৰো কিবা খেলিমেলিখন লাগিল । আমিনো কোন বাটেৰে আহিছিলোঁ ধৰিবই পৰা নাই । বাৰু আপোনাৰ কথাই হওক । নাচনীহঁতৰ পিছে পিছে গৈ থাকোঁহঁক চোন ।

(সকলোৱে প্ৰস্থান—দূৰৈত মৰুকন্যাসকলৰ উচ্চ হাস্য)

উত্তৰ মেঘ—চতুৰ্থ লহৰী

ৰত্নাকৰৰ ৰাজসভা

(সিংহাসনত বিষণ্ণভাৱে উপবিষ্ট ৰত্নাকৰ, সভাসদসকল, প্ৰতিহাৰী, গাচোৱা লিগিৰী, ৰক্ষীসকল—দূৰৈত অন্তেষপুৰত বিবাহ বাদ্য বাজি থাকে আৰু উৰুলিধ্বনি হয়)

ৰত্নাকৰ—সভাসদসকল, মন্ত্ৰী জীমূতবাহনক দৰা আদৰিবলৈ কালিয়েই পঠোৱা হল, এতিয়ালৈকে দেখোন কাৰো দেখা নাই !

এজন সভাসদ—মহাৰাজ, বৰযাত্ৰীৰ বাতৰি আগবতৰুৱাকৈ আনিবলৈ আজি প্ৰত্যূষতে এজন দূত পঠোৱা হৈছিল; তেওঁ এবেলাৰ বাট আগুৱাই গৈ কাকো ক'তো নেদেখি এইমাত্ৰ উভতি আহিছে।

ৰত্নাকৰ—জীমূতবাহনৰ তো বাট ভুল হব নেলাগিছিল। কি কথা কি বাৰ্ত্তা মই একো তত্ ধৰিব পৰা নাই। ইপিনে বিয়াৰ লগ্নও উকলি যাবলগীয়া হলহি। কি কৰোঁ ?

(দুৱৰীৰ প্ৰবেশ আৰু ভলগনি)

দুৱৰী—প্ৰভু ! বাহিৰৰ দেউৰীতে জয়ন্তেশ্বৰ মাথোন এজন অনুচৰেৰে উপস্থিত। মহাৰাজৰ অনুমতি হলে সভালৈ আহিব পাৰে।

ৰত্নাকৰ—যোৱাঁ, ততালিকে তেওঁলোক দুজনক সসম্মানে আগবঢ়াই আনাগৈ।

(দুৱৰীৰ প্ৰস্থান)।

আচৰিত কথা ! মুঠে এজন অনুচৰ লৈ জয়ন্তকুমাৰ বিয়া কৰাবলৈ আহিছে ! জীমূতবাহন নো কলৈ গল ? জয়ন্তাপুৰীৰ পৰা দৰাৰ লগত বাদ্যভাণ্ডেৰে এটা ডাঙ্গৰ সমদল অহাৰ কথা আছিল। সেইসকলৰ নো কি হল ?— জয়ন্তকোৱঁৰ যে এনেকৈ অকলশৰে আহিবলগা হল ?

(দুৱৰীৰ লগত মিহিৰ আৰু চালুকীৰ প্ৰবেশ—তেওঁলোকে পশ্চিমীয়া ধৰণে ৰত্নাকৰক চেলাম দিয়ে)

ৰত্নাকৰ—(স্বগতঃ)—জয়ন্তকোৱঁৰ আৰু জয়ন্তাবাসীৰ নো এনে সাজ নে? ক'তা, সুন্দৰ কটকীৰ তো এনে সাজ পোছাক নাছিল—ওলগনিৰ ধৰণো দেখোন তেওঁৰ সুকীয়া আছিল! (কুটাই) জয়ন্তকোৱঁৰ, আসন গ্ৰহণ কৰঁা। তুমি এইদৰে ওলোৱাত মই বৰ চিন্তিত আৰু আচৰিত হৈছোঁ।

মিহিৰ—(চালুকী লৈ চাই) এ্ঁ-এ্ঁ-হেৰিয়াৰ ঔ কিবা বুলিছিলে নে……।

চালুকী—(আগবাঢ়ি গৈ) মহাৰাজ কি কম দুখৰ কথা! আপোনাৰ মন্ত্ৰী জীমূতবাহনে সদলবলে আমাক আগবঢ়াই আনোতে আচম্বিতে বৰ এদল কিৰাত সেনাই আমাক আক্ৰমণ কৰি বন্দী কৰে। মই নানা প্ৰবন্ধ কৰিহে আমাৰ ৰজাক লৈ পলাই আহিছোঁ।

ৰত্নাকৰ—কি কোৱঁা? জীমূতবাহন বন্দী? মোৰ কথাটো পতিয়াবৰে মন যোৱা নাই—জীমূতবাহন জগতত অপৰাজেয়। তেওঁ নহলেনো ৰাজকুমাৰীক জয়ন্তাপুৰীত থৈ আহিবই বা কোনে?

চালুকী—মহাৰাজ, সেইবাবে চিন্তা কৰিব নালাগে। আমি জয়ন্তাপুৰলৈ যোৱা এটা গুপুত বাট চিনি পাওঁ—সেই বাটেৰেই দৰা-কন্যাক নিৰাপদে দেশলৈ লৈ যাব পৰা হব। এতিয়া লগ্নৰ সময় উপস্থিত—আৰু অযথা পলম নকৰি শীঘ্ৰে সম্প্ৰদানৰ ব্যৱস্থা কৰক।

ৰত্নাকৰ—(লিগিৰীলৈ চাই) লিগিৰী, তই মহাৰাণীক জনাগৈ অন্তেষপুৰৰ ৰভাতলতে সম্প্ৰদানৰ যো-জা কৰক; আৰু কোনো ৰকমৰ স্ত্ৰীআচাৰৰ আৱশ্যক নাই বুলি কবি। বিধতাই ভাল হৰিষত বিষাদ ঘটালে।

(লিগিৰী যাব গোৰ্জোতেই ব্যস্তভাৱে জীমূতবাহনৰ প্ৰবেশ—লিগিৰী থতমত খাই ৰৈথাকে)

ৰত্নাকৰ—জীমূত! মোৰ প্ৰাণৰ জীমূত! তুমি কিৰাতৰ হাতৰ পৰা সাৰি আহিলা?

(জীমূতে ৰজাক প্ৰণাম কৰি থিয় হৈ মিহিৰ আৰু চালুকীক দেখে—সিহঁতে লাহে লাহে আঁতৰিবলৈ চেষ্টা কৰে)

জীমূত—সম্রাট, প্ৰভু ! (মিহিৰ আৰু চালুকীক দেখি) ই কি ! বহ্লীকৰ ডকাইত মিহিৰ আৰু চালুকী ইয়াত ! অ' এতিয়া বুজিলোঁ। প্ৰভু ! ততালিকে ইহঁত দুয়োকো বন্দী কৰাওক।

(মিহিৰ আৰু চালুকী পিছুৱাই যাবলৈ ধৰে)

ৰত্নাকৰ—কি ! এওঁলোক জয়ন্ত আৰু তেওঁৰ অনুচৰ নহয় নেকি ?

জীমূত—নহয়, প্ৰভু ! নহয়। শীঘ্ৰে বন্দী কৰাওক। দাসে সকলো কথা ভাঙি পাতি কওঁ।

ৰত্নাকৰ—ৰক্ষীসকল, ইহঁতক বন্দী কৰ। (ৰক্ষীসকল মিহিৰ আৰু চালুকীক বন্দী কৰে)। জীমূত, এতিয়া কোৱঁা কি কথা, কি বাৰ্ত্তা।

জীমূত—সম্রাট ! এই পাষণ্ড মিহিৰ বহ্লীক দেশৰ ডকাইতৰ ৰজা—ইয়াৰ লগৰ জন তাৰ মন্ত্ৰী চালুকী। ইহঁতৰ জীৱনধাৰণৰ ঘাই উপায় হৈছে—মৰুকন্যাসকলেৰে মৰুভূমিত মায়া মৰীচিকা সৃজন কৰাই বাটৰুৱা সাউদ-সকলক পথভ্ৰান্তি লগাই সিহঁতক মাৰিকাটি ধনবস্তু লুটি অনাটো। এই পাষণ্ডহঁতৰ প্ৰৰোচনাতেই মৰুকন্যা দুজনীয়ে মায়াজাল পাতি আমাক বাটকণা লগাই দিয়ে। হাবিয়ে বননিয়ে ঘূৰি ঘূৰি ক্লান্ত হৈ অৱশেষত কোৱঁৰৰ লগত অহা জয়ন্তাবাসীসকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ স্তৱ-স্তুতি গাবলৈ ধৰে। তেতিয়াহে মোহিনীহঁতৰ মৰীচিকা কাটে। আমিও বেগাবেগিকৈ আহি কোনোমতে মূৰামূৰি সময়ত এইখিনি পাইছোঁ।

ৰত্নাকৰ—জয়ন্তেশ্বৰ আৰু বৰযাত্ৰী দল এতিয়া ক'ত ?

জীমূত—বন্দীয়ে আগতে দোপদৰৰ ওচৰত সজাই থোৱা দৰাঘৰীয়া বাহৰতে তেওঁলোক সদলবলে জুৰাইছে।

ৰত্নাকৰ—(লিগিৰীলৈ চাই) লিগিৰী, এতিয়া যা। মহাৰাণী আৰু পুৰনাৰীসকলক কগৈ, দোপদৰৰ ওচৰৰ দৰাঘৰীয়া বাহৰৰপৰা জয়ন্তকোৱঁৰক সমদলেৰে আদৰি আনক গৈ। কিন্তু চাবি, এইবোৰ কথাৰ গম যেন কোনেও ঘুণাক্ষৰেও নাপায়।

লিগিৰী—সম্রাটৰ যি আজ্ঞা। (লিগিৰীৰ প্ৰস্থান)

ৰত্নাকৰ—বহ্লীকৰ ডকাইত! এতিয়া এই অভিযোগ সম্পৰ্কে তহঁতৰ কি কব-লগীয়া আছে ক। মিছা কথা কৈ সাৰিব নোৱাৰিবি। এনে গুৰুতৰ অপৰাধৰ শাস্তি প্ৰাণদণ্ড হে হব লাগে, জাননে?

মিহিৰ—ৰত্নাকৰ! মোৰ তৰোৱাল যেনেকৈ চলে মুখ তেনেকৈ নচলে। মোৰ এই পাৰিষদ চালুকীৰ হলে হাতে মুখে সমানে চলে—সিয়েই কওক।

চালুকী—সাগৰৰাজ! আমাৰ বহ্লীকৰ লৰা-ডেকা-বুঢ়া সকলোৰে খেল দিনে নিশাই মৃত্যুৰ লগত। আপুনি প্ৰাণদণ্ড বুলি আমাক ভয় খুৱাব নোৱাৰে। আপোনাৰ মন্ত্ৰী জীমূতবাহনে কোৱা কথা সঁচা। আমি পঠিওৱা মৰুকন্যা-সকলেই জয়ন্তৰাজৰ বাটকণা লগাই দিছিল। কাৰণ—মেঘাৱলীক আমাৰ অধিপতি মিহিৰলৈ বিয়া কৰাই বহ্লীকৰ মহাৰাণী কৰা; যাই উদ্দেশ্য—মৰুময় বহ্লীকক শস্যশ্যামলা কৰি বহ্লীকবাসীক লুঠ, নৰহত্যা আদি দুৰ্নীতিৰ পৰা সততাৰ বাটলৈ নিয়া। এতিয়া সাগৰৰাজৰ যি অভিৰুচি হয় কৰক।

ৰত্নাকৰ—জীমূত, তোমাৰ মত কি?

জীমূত—প্ৰভু! বন্দীৰ মতে আইদেউৰ শুভবিবাহ নিষ্পন্ন হৈ তেওঁ নিৰ্বিঘ্নে জয়ন্তাপুৰী নাপায় মানে ইহঁতক সাৱধানে বন্দী কৰি থওক। তাৰ পিছত সম্রাটৰ যি অভিৰুচি সেইমতে ইহঁতক শাস্তি বিহিব।

ৰত্নাকৰ—উত্তম পৰামৰ্শ। ৰক্ষীসকল, ইহঁতক বন্দীশাললৈ নি খুব সাৱধানে পালি-পহৰীয়া দি ৰাখিবি। বিয়াৰ পিছত মেঘাৱলী আইদেউক জয়ন্তাপুৰীত থৈ জীমূতবাহন উভতি আহিলেহে ইহঁতক মুকলি কৰি আমাৰ সাম্রাজ্যৰ সীমাৰ বাহিৰ কৈ থৈ দিব লাগিব। বহ্লীকৰ ডকাইত! তহঁতৰ এই মহাপাপ প্ৰচেষ্টাৰ শাস্তি আজিয়েই বিহি থওঁ শুনইক। শঠতা প্ৰবঞ্চনাৰ সহায় লৈ তহঁতৰ যি দেশ সাৰুৱা আৰু শস্যপূৰ্ণ কৰোঁ বুলিছিলি—সেই দেশতো কেতিয়াও সাৰুৱা নহয়েই, চন্দ্ৰ-দিবাকৰ জগতত থাকে মানে তহঁতৰ দেশত আৰু মেঘ-বৰষুণ নহওক! মৰুময় বহ্লীক চিৰ মৰুময় হৈয়েই থাকক!

(মিহিৰ আৰু চালুকীক লৈ ৰক্ষীবিলাকৰ প্ৰস্থান)

জীমূত—কৃপাময় প্ৰভু ! ইমান গুৰুতৰ পাপৰ শাস্তি ইমান লঘু হোৱাটো দয়াৰ সাগৰ সম্ৰাটৰ মহিমা ।

ৰত্নাকৰ—জীমূত! বলা, এতিয়া পূৰা উদ্যমেৰে বিবাহ উৎসৱৰ আয়োজন কৰোঁগৈইঁক । সভাসদসকল, আজিলৈ সভা ভঙ্গ হ'ল ।

সকলোৱে—জয় কৃপাময় সম্ৰাট ৰত্নাকৰৰ জয় !!

পট পৰিবৰ্ত্তন

উত্তৰ মেঘ—শেষ লহৰী

পুনৰায় শস্যে ফলে-ফুলে নদন বদন হোৱা জয়ন্তাপুৰীৰ ৰাজসভা

সিংহাসনত জয়ন্তকুমাৰ আৰু মেঘাৱলী উপবিষ্ট---দুয়োফালে থান দুখন আসনত সুন্দৰকটকী আৰু জীমূতবাহন, সভাসদসকল, জয়ন্তীয়া কিন্নৰীসকল আৰু মেঘকন্যাসকল।

কিন্নৰীসকলৰ গীত

ৰাগ সিন্ধুড়া—খৰমান

(১০)

আকুল মেঘে ঢালে সুজল ধাৰা ঐ
সুজল ধাৰা।
সুজল ধাৰাৰে বয় নদী-নিজৰা ঐ
নদী-নিজৰা॥
নিজৰা আকুল বেগে কুলু গীতি গায়,
কুলুগীতে ফলে ফুলে ধৰণী শুৱায় ;
ধৰণী বিহগ মাতে আজি মুখৰা ঐ
সুজল ধাৰা॥

জয়ন্ত—দেৱী মেঘাৱলী আৰু মেঘকন্যাসকল জয়ন্তাপুৰীত পদাৰ্পণকৰা ই মাত্ৰে আমাৰ এই খৰাং শুকান হৈ যোৱা দেশ ততালিকে নন্দন কাননৰ নিচিনা

হৈ উঠিল। নৈ-নিজৰা, সৰোবৰ-পুখুৰী, পানীৰে উপচি পৰিল ; শুকাই চিৰাল ফাট মেলি থকা পথাৰবোৰ সেউজীয়া শস্যেৰে চকুৰোৱা হল ; শুকান বন-উপবন পাত-ফুল-ফলেৰে ৰকমজমক হৈ উঠিল। (কপাললৈ যোৰ হাত তুলি) সকলো বাবা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ আশীৰ্ব্বাদ, সম্ৰাট ৰত্নাকৰ দেৱতাৰ কৃপা, আৰু দেৱী মেঘাৱলী আৰু তেওঁৰ সখী মেঘকন্যাসকলৰ অনুগ্ৰহ। এই দেৱ আশীৰ্ব্বাদৰ আৰু দেৱীসকলৰ অনুগ্ৰহৰ বাবে মোৰ আৰু সদৌ জয়ন্তাবাসীৰ কৃতজ্ঞতাৰ চিন স্বৰূপে মোৰ এই ৰাজসিংহাসনৰ পৰা এটি ঘোষণা সাজু কৰিছোঁ। মোৰ প্ৰধান অমাত্য আৰু ৰাজকটকী সুন্দৰে এই ঘোষণা প্ৰচাৰ কৰক।

(সুন্দৰৰ হাতত ঘোষণা পত্ৰ দিয়ে)।

সুন্দৰ—(আঠুকাঢি ঘোষণাপত্ৰ লয় আৰু ওলগণি দি থিয় হৈ ঘোষণা পাঠ কৰে)

"সদৌ জয়ন্তাবাসী প্ৰজাসকল, সামন্তনৃপতিসকল, ৰাজ বিষয়া ডাঙ্গৰীয়া, পাইক, বন্দুৱা, কঁাড়ী, ধৰ্ম্মাধিকাৰসকল! সাৱধানে শুনিবা :—জলনিধি সম্ৰাট ৰত্নাকৰ দেৱতাৰ কন্যা মেঘাৱলী দেৱী জয়ন্তাপুৰ পাওঁতেই, এই মুমূৰ্ষু দেশ ভূস্বৰ্গ হৈ উঠিল। সেইবাবে আজিৰ পৰা মেঘাৱলী দেৱী সদৌ জয়ন্ত দেশৰ সৰ্ব্বময়ী কৰ্ত্ৰী হল। তেওঁৰ আজ্ঞাবহ স্বৰূপেহে আমি এই দেশৰ ৰাজকাৰ্য্য পৰিচালনা কৰিম। "প্ৰিয়ন্তে দেৱতাস্তত্ৰ যত্ৰ নাৰ্য্যস্তু পূজ্যন্তে", এই মহাবাণী সাৰোগত কৰি মই ঘোষণা কৰিছো, আজিৰে পৰা জয়ন্তাপুৰীৰ ৰাজপাটৰ অধিকাৰিণী কেৱল কন্যা হে হব ; আৰু আজিৰ এই শুভ মুহূৰ্ত্তৰ পৰা জয়ন্তাদেশত নাৰীৰ স্থান সদায় পুৰুষৰ আগত হল। সকলো জয়ন্তা-বাসীৰ স্থাৱৰ-অস্থাৱৰ সম্পত্তিৰ মালিকো নাৰী হল আৰু এইবিলাক সকলো সম্পত্তিৰ উত্তৰাধিকাৰ স্বত্বও একমাত্ৰ নাৰীৰ হে হল।"

(ঘোষণা পাঠ কৰি ঘোষণাপত্ৰখন ৰজাৰ হাতত দি ওলগনি দি সুন্দৰ বহে)

জয়ন্ত—(থিয় হৈ) এই ঘোষণাপত্ৰ মই সজ্ঞানে, সুস্থ শৰীৰে, স্বইচ্ছাত আৰু সৰ্ব্বান্তঃকৰণেৰে স্বীকাৰ কৰিছোঁ।

(উপস্থিত সকলৰ জয়ধ্বান)

মন্ত্ৰীবৰ দেব জীমূতবাহন! এতিয়া সমুদ্ৰদেৱতা ৰত্নাকৰ সম্ৰাটৰ কি অনুজ্ঞা আনিছে আমাক শুনাওক। আমি নতশিৰে সেই অনুজ্ঞা পালন কৰিবলৈ সাজু হৈছোঁ।

জীমূত—জয়ন্তেশ্বৰ! মৰণশীল মানবৰ লগত দেৱতাৰ বিবাহ হলেও মিলন হব নোৱাৰে। দেৱী মেঘাৱলীৰ লগত আপোনাৰ এই বিবাহ জয়ন্তৰাজ্যৰ কল্যাণৰ অৰ্থেহে সংঘটন হল। ৰাজ্যৰ এই কল্যাণ চিৰস্থায়ীকৈ ৰাখিবলৈ আমাৰ জলনিধি সম্ৰাট ৰত্নাকৰ দেৱতাই চিৰকল্যাণময়ী মেঘাৱলী আইদেউৰ যৌতুকস্বৰূপে এই দেৱতিলক মোৰ হাতত দি পঠাইছে। এই দেৱতিলক লৈ আপনি দেৱত্ব লাভ কৰক আৰু অমৰ হৈ দেৱী মেঘাৱলীৰে সৈতে চিৰকাল জয়ন্তাপুৰী পালি ইয়াৰ সমৃদ্ধি বঢ়াই থওক।

জয়ন্ত—ৰত্নাকৰ দেৱতাৰ অশেষ কৃপা। মন্ত্ৰীবৰ! মই এই দেৱপ্ৰসাদ লবলৈ নতজানু হৈছোঁ।

(জয়ন্তই সিংহাসনৰ পৰা নামি আঠু লয়; জীমূতবাহনে জয়ন্তৰ কপালত তিলক পিন্ধায়; সমবেতসকলৰ জয়ধ্বনি আৰু কিন্নৰী সকলৰ উৰুলি)

জীমূত—(জয়ন্ত পুনৰায় সিংহাসনত বহাৰ পিছত) শুনা জয়ন্তাবাসীসকল! এই দেৱ-তিলক পিন্ধি আজিৰ পৰা তোমালোকৰ অধিপতি জয়ন্তকুমাৰে অমৰত্ব লভিলে। এখেত আৰু দেৱী মেঘাৱলীয়ে জয়ন্তেশ্বৰ দেৱতা আৰু জয়ন্তেশ্বৰী দেৱী ৰূপে তোমালোকক চিৰকাল পালি থাকিব। চন্দ্ৰদিবাকৰ থাকে মানে জয়ন্তেশ্বৰ আৰু জয়ন্তেশ্বৰী জয়ন্তাপুৰীৰ অধিষ্ঠাতা দেৱ-দেৱী হৈ থাকিল। জলনিধি সম্ৰাটৰ আশীৰ্ব্বাদ—জয়ন্তাৰাজ্য আৰু কামৰূপ সাম্ৰাজ্য ধন-জন ঐশ্বৰ্য্য-বিভূতিৰে চিৰকাল ভৰপূৰ হৈ থাকক! কামৰূপ জয়ন্তাত চিৰসুখ চিৰশান্তি বিৰাজ কৰক!

সকলোৰে—জয় জলনিধি সম্ৰাট ৰত্নাকৰৰ জয়! জয়, বাবা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ জয়! জয় মেঘাৱলী জয়ন্তেশ্বৰী দেৱীৰ জয়! জয় জয়ন্তেশ্বৰৰ জয়! জয় মেঘকন্যা সকলৰ জয়!

জয়ন্ত—কিন্নৰীসকল! আজি এই মঙ্গলময় দিনত তোমালোকে আকৌ সুকণ্ঠ খুলি মাঙ্গলিক গীত ধৰাঁহঁক।

কিন্নৰীসকলৰ গীত

(১০নং গীতৰ শেহৰ কলি)

মুখৰে হাঁহি দেখি উলাহ লাগে,
উলাহে উতলা হিয়া মিলন মাগে,
মিলন ৰাগে আজি গগন ভৰা ঐ
সুজল ধাৰা ॥

(গীতৰ অন্তত উৰুলি, শঙ্খ, ঘণ্টা, ডবা, কাঁহ, ভোৰতাল বাজে)

আঁৰকাপোৰ

অন্ত

মেঘাৱলী

স্বৰলিপি

স্বৰদলৈ

সঙ্কেত ঃ—

[বজাওঁতাৰ সুবিধা আৰু সুৰ-শিক্ষাৰ কাৰণে ইয়াত অক্ষৰমাত্রিক সুৰলিপি দিয়া হ'ল, যাতে নশিকাৰুৱে সহজে ভালেৰে সৈতে "মেঘমল্লাৰ" গীতবোৰ আয়ত্ত কৰি লব পাৰে।]

কঠিন সুৰ ঃ—

(বাওঁহাতৰ) উদাৰা—সা ৰা গা মা পা ধা না সা
(মাজৰ) মুদাৰা— সা ৰা গা মা পা ধা না র্সা
(সোঁহাতৰ) তাৰা— র্সা র্ৰা র্গা র্মা র্পা ধা র্না ..

কোমল সুৰ ঃ—

ঋা (সা আৰু ৰা-ৰ মাজত)
জ্ঞা (ৰা আৰু গা-ৰ মাজত)
হ্মা (কড়ি মধ্যম)
দা (ধা আৰু না-ৰ মাজত)
ণা (না আৰু র্সা ৰ মাজত)

মাত্রাৰ হিচাব শাৰীৰ আখৰবোৰৰ পৰাই বুজি লৈ তাল-নির্ণয় কৰিব পাৰিব। দ্বিমাত্রিক, ত্রিমাত্রিক, চতুর্মাত্রিক আৰু পঞ্চমাত্রিক বিভিন্ন গীতবোৰৰ তাল-সুৰলিপি চাই বজোৱাৰ লগে লগে স্থিৰ কৰি লব; আন তাল-সম্পৰ্কীয় ইঙ্গিত গীতৰ লগত দিয়া হৈছে।

(১) জয়ন্তী কিন্নৰীসকলৰ গীত—'বিৰিখৰে ডাল ভৰি'

দুৰ্গা মিশ্ৰ—কাৱালী

অস্থায়ী :—

II (ধ্‌া) সা । ৰা মা I ৰা মা পা ধা I মা ধা পা মা I ৰা সা ধ্‌া র্সা
বি ৰি খ ৰে ডা ল ভ ৰি কে তি য়া হঁা হি ব কুঁ হি

মা ধা । । I পধা র্সা ধা পমা I মা ধা পা । I মা পধা মা পা II
কে তি য়া নো ভো মো ৰা ই নি ব ফু লৰ মৌ ০ চু হি

অন্তৰা :—

II মা পধা পা । I মা পা ধা র্সা I ৰ্ৰা র্গা ৰ্ৰা র্সা I ধা ৰ্ৰা র্সা র্সা
তে জ গো ৰা বে লি টি য়ে মা ৰে অ গ নি ব বা ণ

মা পা ধা র্সা I ধা । পা । I ধা র্সা ধা পা I মা ধা পা । II
অ স হ ন য' ত না ত ই চা টি বি চা টি প্ৰা ণ

II সা ৰা মা পা I ধা । । । I ধা র্সা ধা পা I মা ধা পা ।
ম ন মা ৰি স ম নী য়া না থা কা না থা কা ৰৈ ০

র্সা ৰ্ৰা র্গা । I র্সা ৰ্ৰা র্গা । I ধা র্সা ধা পা I মা ধা পা । II
পা হ ৰি ম ন ৰে দু খ মা ৰা উ লা হ ব হঁা হি

(বাকী কলিটিও ১ম অন্তৰাৰ দৰে)

—০—

(২) স্তবগীত—'বন্দে বন্দে'

ইমন কল্যাণ—ঝাঁপতাল

II র্সা । । র্সনধা ধা I না না ধা পা ।
ব ন্দে ব ন্দে ০ ন দে ০ শ ম্

হ্মা । পা না ধা I পা হ্মা পা গা ।
কা ০ ম ন্ধ প পা ০ ল ক ম্

রা । গা ধা পা I গা । রা ন্‌া রসা II
লো ০ হি ০ ত্যম্ দে ০ র পূ জ্যম্

II সা রা । গা । I হ্মা । পা । পা
ব ন্দে ০ হং ০ ব্র হ্ম পু ০ ত্রং

পা ধা । । । I ধা । । ধনা ধপা
চ তু রা ন ন স্ ত ০ ০ ম্

পধা ধা না নর্সা নধা I ধা । নর্রা নর্সা র্সা II
শ ং খে ন্দু ০ কু ০ ন্দো জ্জ্ব লং

II সা রা রগা গা । I পা । ধা । ধা I
ব ন্দে তা পহ্ রং কা ম ন্ধ ০ প

ধা । ধনা ধা পা I ধনা না র্রা র্সা র্সা I
ত ন য়ৈঃ ০ পূ জিতং স র্ব্ব দৈ বং

র্সা । । নধা না I ধা পা । । । I
ব ন্দে বি শা ল হৃ দ য় ০ ম্

ন্ধা	পা	না	ধা	া	I	পা	ন্ধাপা	গা	া	া	I
পূ	ত	জ	০	ল		বা	০	হ	ক	ম্	
ৰা	া	গা	ধা	পা	I	গা	া	ৰা	ন্ৰসা	সা	II
তী	র্থ	ৰা	০	জং		শ	০	ৰ	ণ্য	ম	

—০—

স্তুতি—'ব্ৰহ্মপুত্ৰ মহাবাহো'

II	সা	া	সা	ৰা	া	I	গা	া	া	া	া	I
	ব্ৰ	হ্ম	পু	ত্ৰ	০		ম	হা	বা	হো	০	
	গা	পা	া	া	মা	I	গা	ৰা	গা	া	া	
	শা	ন্ত	নু	কু	ল		ন	ন্দ	ন	০	০	
	গা	পা	া	া	া	I	মা	া	গা	া	া	
	অ	মো	ঘা	০	০		গ	ভ	সং	ভূ	ত	
	ৰা	গা	ৰা	সা	া	I	সৰা	গা	ৰা	সা	া	II
	তা	০	পং	লৌ	০	I	হি	ত্য	মে	হ	ৰ	

—০—

(৩) মেঘাৰলীৰ গীত—'হে ঋতুৰাজ'

হিন্দোল মিশ্ৰ—একতালা

অস্থায়ী :—

II পা পধা পমা I পা ধা পধা I র্সা া া I া া া
হে ০ ০ ঋ তু ০ ৰা ০ ০ জ ০ ০

র্সর্ৰা র্সর্ৰা র্সণা I ণর্সা ণর্সা ণধা I ধণা ধপমগৰা I গা ৰা সা
দি য়া ০ তো মা ৰ কো ম ল প ৰ শ

সা া মা I মা পা গমা I পা ধা র্সা I র্সা া া
মো ৰ ফু ল ০ নিত ধ ৰ ক আ জি ০

পা ধা পমা I পা ধা পধা I র্সা া া I া া া II
চি ৰ ০ ন তু ন সা ০ ০ জ ০ ০

অন্তৰা :—

II পা ধা পমা I পা ধা র্সা I র্সা র্ৰগা র্ৰসা I র্ৰা র্সা া
প ৱ ন বে গে ০ সো ণ ৰ ৰ থ ত

না সা া I না র্ৰা র্সা I নর্সা ধর্সা া I ণা ধা া I
না মি ০ আ ০ হ৷ ধ ৰা ৰ বু ক ত

র্সা া র্গা I র্গা া র্মর্গর্ৰা I র্ৰা র্গা র্ৰা I সনা র্সা া
ফু ল ক লি ০ মোৰ আঁ ০ ৰ তে বৈ ০

পা ধা পা I মা পা পধা I ধর্সা র্সা া I র্সা া া II
ঢা লি ০ ব ০ সু বা ০ ০ স ০ ০

II সর্ঁৰা সর্ঁৰা সর্ণা I ণসর্ঁা ণসর্ঁা ণধা I ধণা ধপম গৰা I গা ৰা সা
দি য়া ০ তো মা ৰ কো ম ল প ৰ শ

সা । মা I মা পা গমা I পা ধা সর্ঁা I সর্ঁা । ।
মো ৰ ফু ল ০ নিত ধ ৰ ক আ জি ০

পা ধা পমা I পা ধা পধা I সর্ঁা । । I । । । II
চি ৰ ০ ন তু ন সা ০ ০ জ ০ ০

(দ্বিতীয় কলিটিৰ সুৰো ১ম অন্তৰাৰ দৰে)

—০—

(৪) মেঘকন্যাসকলৰ গীত—'নিৰজনে প্ৰাণৰ কথা'

মিশ্ৰ খাম্বাজ—দাদৰা

অস্থায়ী :—

II ন্‌া সা । I ৰগা গা মা I পা । । I হ্মা পা ।
নি ৰ ০ জ নে ০ প্ৰা ণ ৰ ক থা ০

সর্ঁা ণা ০ I ধা পা । I মা জ্ঞ । I ৰ সা । II
কো নে ০ ক লে ০ কো ন্না ০ স খি ০

II সর্ঁা । না I সর্ঁা ৰ্ঁা । I সর্ঁা ণা । I ধা পা ।
হি য়া ৰ মা জে ০ মো হ ন সা জে ০

মা । পধণা I ধা । পা I মা জ্ঞ । I ৰা সা । II
কা ৰ নো ছ ০ বি ল লা ০ আঁ কি ০

অন্তৰা :—

II মা পা না I না র্সা া I র্সা া া I া া া
ম দ ন মো হ ন ৰূ ০ ০ প ০ ০

ণা া া I ধা া া I ধা র্সা ণা I ধা পা া I
হি য়া ত জ লে ০ অ ০ প ৰূ ০ প

র্সা া ৰ্া I র্সা ণা া I ধা পা া I া া া
স খি য়ে প্ৰা ণ ৰ ক থা ০ ০ ০ ০

ম পধণা ণা I ধা পা া I মা জ্ঞা া I ৰা ০ সা II
হি য়া ০ মে লি ০ দি ছে ০ বা ০ কি

—০—

(৫) মেঘাৱলী আৰু সখীসকলৰ গীত—'আমি সপোন দেখোঁ'

ভাটিয়ালী—কাহাৰবা

অস্থায়ী :—

সা I সা া ণ্া ধ্ণ্া I সা ৰগা গা া I গমা মা া পমগা I গা া া া
আমি স পোন দে খোঁ প ০ তু ম ব ০ ০ ন ০ ০ ০ ত

গা গমগা ৰা সা I ধ্া া সা া I া া া া I া া া া II
ভো মো ৰা ৰে স ০ তে ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০

II ম পধা ধা া I পা ধা ধণা া I ধা পমা মা া I া া া া
ম লয় আ হি আ ০ মা ৰ ল ০ ০ ০ গ ০ ০ ত

মা া ধপমা মা I মা া পা া I া া া া I া া া া I
গো পন ক থা পা ০ তে ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০

গা গমগা ৰা সা I ধ্া া সা া I া া া া I া া া া II
ভো মো ৰা ৰে স ০ তে ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০

অন্তৰা :—

II মা া পধা না I না র্সা া া I র্সা া র্সর্ৰা র্সা I নর্সা র্সা া নধা
ব নৰ ছা য়াই মা য়া ০ ০ আ ০ নে ০ ০ ০ ০ ০

ধা র্ৰা র্সা া I নর্সা র্সা া নধা I ধা া া ধণা I ধা পমা া মা I
কুঁ হি পা তত ৰ ০ হ ০ ণ সা ০ নে ০ ০ ০ ০

মা পধা ধা া I পা ধা ধণা ণা I ধা া পমা মা I া া া া
থূ পি ত ৰাই বি ০ ল ৰ পা ০ নী ০ ০ ০ ০ ত

মা া ধপমা মা I মা া পা া I া া া া I া া া া
হাঁ হি মা ৰি মা ০ তে ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০

গা গমগা ৰা সা I ধ্া া সা া I া া া া I া া া া II
ভো মো ৰা ৰে স ০ তে ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০

(পাছৰ অন্তৰাটিৰ সুৰো ১ম অন্তৰাৰ দৰে)

—০—

(৬) মেঘকন্যাসকলৰ গীত—'পোৱালৰ মুকুতাৰ'

মিশ্ৰ সুহাই—পৰিতাল

II মা ধা পা । I ধা র্সা ধা পা I ধা র্সা ধা পা I মা ৰপা মা ।
পো ৱা ল ৰ মু কু তা ৰ গাঁ থি সা তে স ৰী হা ৰ

মা পা ধা ণা I ধা । মপা মা I পা ধা পা । I মপা মা গা ৰা II
পি ন্ধা শং খৰ মু ঠি খা ৰু ৰ ত ন ৰে অ লং কা ৰ

II ধ র্সা । । I ধ র্ৰা । । I র্সা র্গা র্ৰা । I ধ র্সা র্ৰা ।
সো ণো ৱা লী বি জু লী ৰ কী ৰি টি শি ৰ তে লো ৱাঁ

র্সা র্গা র্সা র্ৰা I ধা র্সা পা ধা I মা ধা পা । I মপ ম গা ৰা II
ক পা ল তে ৰে ঘা লো হাঁ ৰূ পা লী থু পি ত ৰা ৰ

II র্সা র্ৰা র্গা । I র্গা । র্ৰর্মা র্মা I র্ৰর্মা র্গর্ৰ র্সা ধা I ধা । । ।
তো মা কে বি চা ৰি ফু ০ ৰে ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০

ধা র্সা র্ৰা র্গা I র্ৰা র্মা র্গা র্ৰা I র্ৰা র্গা সর্ৰা র্সা I । । । ।
ভৈ য়া ম ৰে য ০ ত ০ নৈ ০ ০ ০ ০০০০

ধা র্ৰা র্সা । I ধা পণা ধা পা I ধা র্সা ধা । I পণা ধা মপা পমা II
গ ছে ব নে হা লি জা লি মা তি ছে বা উ লী হৈ ০

II মা পা ধা র্সা I র্ৰা । । । I র্সা র্গা র্ৰা । I ধা র্সা র্ৰা ।
প চো ৱা ব জা লে বে ণু ম নো মো হা ৰা ম ধে নু

র্সা র্গা র্সা র্ৰা I ধা র্সা পা ধা I মা ধা পা । I মপা মা গা ৰা II
আ কা. শ তে জি লি কি লে সা তো ৰ ঙে জা তি ষ্কা ৰ

—•—

(৭) সুন্দৰ কটকীৰ গীত—'অসীম হে'

মিশ্ৰ বেলোৱাৰ—একতালা

অস্থায়ী :—

ধ্‌া ।I সা া ৰা I গমা গমা মা I গৰা ৰা া I া া া
অ সী ম হে ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০

ৰা গা পা I মা গা ৰা I ৰা গা মা I গা ৰা মগা
তো মা ৰ ত ৰ ঙ্গ লী লা ৰ মা য়া কে

ৰা া া I া া া I সা া া I া া া II
চা ০ ০ ০ ০ ০ ই ০ ০ ০ ০ ০

II গা পা া I পা া া I গা পা ধা I ধা া া
জী ৱ ন জ গ তে ব ন্দ না গী ০ তি

পনা না া I পধা ধা া I গপা পা া I া া া II
গা ০ ০ ০ ০ ০ ০ ০ য়

অন্তৰা :—

II না া ৰ্ৰা I না ধা পা I ৰগা পা ধা I পা ধা নর্সা
প্ৰ ল য় ভী ষ ণ গ ৰ্জ্জ নে তু ০ মি

ধনা না া I া া া I না া া I া া া
কা ০ ০ ০ ০ ০ ন ০ ০ ০ ০ ০

হ্মা া পা I হ্মা া পা I হ্মা ধা পা I ম গ ৰগমা
শা ০ স্ত গ হী ন মূ ৰ তি তো মা ৰে

গা	া	া	I	া	া	া	I	গা	া	া	I	া	া	া	II
ভা	০	০		০	০	০		ল	০	০		০	০	০	

II	সা	ৰা	গা	I	পা	ধা	া	I	পা	না	া	I	ধা	পা	গা
	সু	নী	ল		বু	ক	ত		দে	খি	কি		ৰ	ণ	ৰে

পা	া	া	I	া	া	া	I	পা	া	া	I	া	া	া
জা	০	০		০	০	০		ল	০	০		০	০	০

সা	ৰা	গা	I	পা	ধা	া	I	পা	না	ধা	I	ধা	া	গা
জী	ৱ	ন		জ	গ	তে		ব	ন্দ	না		গী	০	তি

পা	া	ৰা	I	গা	া	সা	I	ৰা	া	া	I	া	া	া	II
গা	০	০		০	০	০		০	০	য়					

(দ্বিতীয় অন্তৰা 'ধৰণীয়ে মাগে' ১ম অন্তৰাৰ দৰে বজাই শেষত
'জীৱন জগতে…' বজাব)।

(৮) মৰুকন্যাসকলৰ গীত—'আমি সৰগৰ পৰী'

ভৈৰবী মিশ্ৰ—দাদৰা

অস্থায়ী :—

সা	II	সা	মা	া	I	পা	া	া	I	পা	র্সা	া	I	র্সা	ঋ́	র্সা
আমি		স	ৰ গৰ			প	ৰী	০		শূ	০	ন্যে		বি	মা	নে

ণা	া	দা	I	পা	া	া
উ	ৰি	ফু		ৰোঁ	০	০

জ্ঞ পা ৷ I পা দা পা I মা ৷ ৷ I পা মা ৷
আ কা শী ০ ল তা আ কা শী ত রু ক

জ্ঞ ঋ সা I সা ৷ মা I জ্ঞ ৷ ৷ I ঋ সা ৷ II
য ০ ত নে ০ সা ব টি ০ ধ ৰৌ ০

অন্তৰা :—

মা II মা গা মা I পা ৷ ৷ I পা ণা দা I পা ৷ ৷
আমি কা কো ০ হি য়া ০ নি ০ বি লা ০ উঁ

পা র্সা ৷ I ঋঁ র্সা ৷ I ণা ৷ ৷ I পণা দা পা
বি লো ৰা হি য়া ০ কা কো ০ নু ঘু ৰাউঁ

পা র্সা ৷ I ঋঁ র্সা ৷ I ণা ৷ দা I পা ৷ ৷
হি য়া দান দি ০ লে প্ৰ তি দান পা ব ০

মা ৷ পা I ণা ৷ দপা I মজ্ঞ জ্ঞ ঋ I সা ৷ ৷ II
আ শা শুদা কা ০ কো ন ০ ক বৌ ০ ০

(পাছৰ অন্তৰা 'যেযে দিয়ে তিয়া উদঙাই' ১ম অন্তৰাৰ সুৰৰ)

—০—

(৯) মৰুকন্যাসকলৰ গীত—'পথিক শুনা'

শিৱৰঞ্জনী—দাদৰা

অস্থায়ী :—

II ৰা জ্ঞ সা I ৰা জ্ঞ পা I ধা র্সা ৷ I ধা পা ৷
প থি ক শু ০ না প থি ক শু ০ না

জ্ঞ া া I ৰা ৰসা ধ্সা I সা া া I া া া
প থি ক শু ০ ০ না ০ ০ ০ ০ ০

জ্ঞ জ্ঞ ০ ৰসা I সা ৰা ধ্া I সা া া I া া া
সৌ শূ ০ ন্যৰ ম রু ৰ বা ঁ ০ ০ ০ ভ

সা ৰা জ্ঞ I পা ধা া I র্সা া া I ধা পা া
বা জি ছে মা য়া ৰ বী ০ ০ ণা ০ ০

জ্ঞ া া I ৰা সা ধ্া I সা া া I া া া II
প থি ক শু ০ ০ না ০ ০ ০ ০ ০

অন্তৰা :—

II পা ধা র্সা I র্সা া া I ধা া র্সা I র্সা া া
ম রু কা ন ০ নত চ কু যে নে দে খা

র্ৰা জ্ঞ´ র্ৰা I জ্ঞ´ র্পা া I জ্ঞ´ র্ৰা র্সা I ধা র্সা া
ফু লি ছে মা য়া ৰ ফু ০ ০ ০ ০ ল

র্সা া া I ধা া পা I জ্ঞ া া I ধ্া সা া
ম ৰী চি কা যে নি ন ক ৰা প থি ক

ধ্া সা া I ৰা জ্ঞ সৰা I জ্ঞপা া া I পা া া I
প থ ৰ অ ক ণো ভু ০ ০ ০ ০ ল

পা ধা র্সা I ধা া পা I জ্ঞ া ৰা I সা া া
ম রু ৰ তা হে ও শু ন্ শুন্ ক ০ ৰি

সা ৰা জ্ঞ I পা ধা া I র্সা া া I ধা া পা ·
কি নো ক থা ক য় শু ০ ০ না ০ ০

জ্ঞ া া I ৰা সা ধ্া I সা া া I া া া
প থি ক শু ০ ০ না ০ ০ ০ ০ ০

(২য় অন্তৰা 'সৌ যে দূৰৰ' ইত্যাদি ১ম অন্তৰাৰ সুৰৰ)

(১০) কিন্নৰীসকলৰ গীত—'আকুল মেঘে ঢালে'

ব্যাহ সিন্ধড়া—খৰমান

অস্থায়ী :—

II ধ্া সা ৰা গা I ৰমা গৰা মৰা সধ্া I ধ্া সা ৰা গা I
আ কু ল মে ঘে ০ ঢা লে সু জ ল ধা

ৰগা পা গৰা সধ্া I ধ্া সা ৰা গা I সা া া া II
ৰা ০ ঐ ০ সু জ ল ধা ৰা ০ ০ ০

II র্সা া া পা I ধা া পা গা I গা পা া ৰা I গা া ৰা সধ্া
সু জ ল ধা ধা ৰে ব য় ন দী নি জ ৰা ০ ঐ ০

ধ্া সা ৰা গা I সা া া া II
ন দী নি জ ৰা ০ ০ ০

REFERENCE
Not to be

অন্তৰা :—

II গা া পা ধা I র্সা া া া I র্সা া ধা ৰ্ৰা I র্সা া া া
নদী নিজ ৰা আ কু ল বে গে কু লু গী তি গা ০ ০ য়

পা ধা া া I পা ধা র্সা া I পা ধা পা গা I ৰগা গা া া II
কু লু গী তে ফ লে ফু লে ধ ৰ ণী শু ৱা ০ ০ য়

সা ৰা গা পা I ধা া া া I র্সা া া পা I
ধ ৰ ণী বি হ গ মা তে আ জি মু খ

ধা া পগা ৰসধ্া I ধ্া সা ৰা গা I সা া া া II
ৰা ০ ঐ ০ সু জ ল ধা ৰা ০ ০ ০

(দ্বিতীয় অন্তৰাটিও প্ৰথম অন্তৰাৰ দৰে)

—০—

'গানাং পৰতৰো ন হি'

...ARY ... No. ... ASSAM